

Ook gedoopten, bondelingen, worden gewaarschuwd voor het verderf en opgeroepen tot geloof en bekering. Wie hiervan niet weten wil, misbruikt het verbond en den doop. Er wordt in de Schrift niet voor niets waarschuwend gesproken over kinderen des koninkrijks, die worden buitengeworpen en gezegd, dat Christus gekomen is tot het Zijne, maar dat de Zijnen hem niet hebben aangenomen.

Maar dit laatste doet niets af van de waarheid, dat DE kinderen erfgenamen zijn van het rijk Gods en van Zijn verbond.

Er zijn echter erfgenamen, die hun erfenis verwerpen, die in den Erfflater niet gelooven willen. Dat zijn de ongelovigen, de ongehoorzame bondelingen, die Gods verbond minachten en den weg gaan van God af. Dat zijn de bondsbrekers, tegen wie de God des verbonds Zijn bedreiging handhaaft, die Hij treft met Zijn verbondswraak en verbondsvloek. Evengoed als Izak en Ismaël besneden als erfgenamen van het rijk Gods en van Zijn verbond.¹⁾

Het is weer volkomen duidelijk, dat deze beweringen, evenals die van ds Feenstra, rechtvaardig ingaan tegen wat de Synodes van 1942-1947 hebben uitgesproken. Juist die dingen, welke de Synode zonder eenige reserve wilde handhaven, worden door ds Rietberg volstrekt afgewezen!

Hij heeft getrouwelijk niets geleerd dan wat met de aangenomen leeruitspraken volkomen in strijd is.

En hij doet, voor zoover wij weten, dat nóg!

Toch heeft ds Rietberg zich niet het meest geweerd in de dogmatische worsteling. Hij hanteerde zijn zwaard en boog bij voorkeur op het kerkrechtelijke front.

En dat heeft hij rusteloos gedaan.

Bij iedere nieuwe geste der Synodes wees hij de fouten en zonden, welke tegen het oude gereformeerde kerkrecht bedreven werden, zonder sparen aan.

Geen wonder, dat „De Heraut“ boos op hem werd. In toorn ontstoken sprak ze over hem als „de leider van De Wachter“, die zijn „scherpe pijlen“ naar de Synode schoot.²⁾

Maar ds Rietberg stoorde zich óók toen aan het oordeel van „De Heraut“ niet!

En toen de kerkrechtelijke zonden der Synodes in de schorsing van prof. Schilder tot de vreeselijkste en duidelijkste openbaring kwamen, ontplooidde ook de kritiek van ds Rietberg haar grootste kracht.

Zooals steeds, handhaafde hij ook in de ernstige situatie van voorjaar 1944 het recht van ieder kerklid om de besluiten van een Synode — óók publiek — te bespreken, te toetsen en desnoods af te wijzen.

Van verschillende zijden — zoo schreef ds Rietberg — „werd mij reeds de vraag gesteld, of dit besluit der Synode besproken mag worden.“

Dit mag niet alleen, maar dit moet. Het recht hiertoe heeft iedere kerkelijke vergadering en ook ieder lid der kerk. Wie tegen dit besluit bezwaren heeft, is voor den Koning der kerk verplicht zijn bezwaren uit te spreken. Het is in onze kerken niet zóó, dat een besluit goed is, omdat de Synode het nam. Ook een Generale Synode kan dwalen. Als er een besluit gevallen is, waarvan wij meenen, dat het in strijd is met Gods Woord, de belijdenis of de Kerkorde, dan zullen wij ertegen moeten protesteeren, al zouden wij ook alleen staan. Wij mogen en moeten zulk een besluit en de gronden, die ertoe geleid hebben, toetsen.

En hiervan is de kerkelijke pers niet uitgesloten. Het recht om over Synode-besluiten te handelen kan aan de pers niet onzegd worden. Ik herinner er even aan hoe dr A. Kuiper S.n.r. o.a. in 1893 dit recht uitdrukkelijk gehandhaafd heeft. Trouwens toen na de Synode van 1936 prof. Hepp in Credo een bepaald besluit van die Synode bestreden heeft, is hij door niemand tot de orde geroepen. Bovendien is aan hem, noch aan prof. dr H. H. Kuiper gevraagd zich aan dat besluit te conformeeren, waar zij openlijk hadden uitgesproken dit niet te doen.

Daarom wil ik ook voor onze lezers dit schorsingsbesluit behandelen, zooals ik ook in den kerkelijken weg mijn bezwaren zal bekendmaken.³⁾

Wanneer hij dan het scherpe mes van zijn kritiek in de tegen prof. Schilder ingezette en tot een eerste afsluiting gekomen tuchtprocedure zal zetten, verklaart hij uitdrukkelijk, dat het hem niet gaat en dat het niemand mag gaan om den persoon van prof. Schilder. Hij wil alleen strijden „om de waarheid en om het recht“. Hij moet en zal de vraag stellen: „mocht dit zóó geschieden en rechtvaardigen de aangevoerde gronden het besluit?“⁴⁾

In een uitvoerig, helder en sterk gedocumenteerd betoog bespreekt ds Rietberg dan speciaal de vraag of de Synode zich bij de voltrekking van haar vonnis stipt heeft gehouden aan het schriftuurlijke recht der kerken zooals dat in de Kerkenorde werd geformuleerd. En zijn vernietigende conclusie is dan:

„Dit schorsingsbesluit is zoo weinig in overeenstemming met de K.O., waarop het zich beroept, dat

het ten spoedigste moet herroepen worden.“⁵⁾

De waarheid en het recht waren, zoo riep de Wachterredacteur met luider stemme Gereformeerd Nederland toe, naar zijn „vaste overtuiging“ geschonden. En hij roept allen op, om „terwille van onze kerken“, hietegen te getuigen! „Opdat, onder den zegen des Heeren, ten spoedigste hersteld worde, wat verkeerd is.“⁶⁾

Alzoo sprak ds Feenstra.

Alzoo sprak ds Rietberg.

Ze wezen beiden de leerbealuten, als binding der consciëntien aan menselijke — al te menselijke — woorden, af.

Zij waren beiden overtuigd, dat de Gereformeerde Kerken mannen uitwierpen, die in alles naar Gods woord wilden leven.

Zij riepen den Kerken — helaas tevergeefs — op om deze zonden uit haar midden weg te doen.

En nu denk ik aan een stelling, reeds in 1927 door ds Feenstra op een Ouderlingen-conferentie in Leiden verdedigd.

„Een Kerk openbaart zich als valsche Kerk (art. 29) wanneer zij de consciënties bindt aan hare ordinantiën en niet aan Gods Woord; indien zij niet tegen de zonde reageert; als zij uitbant hen, die in alles (woord en daad) willen leven naar Gods Woord.“

Ergo: antithetisch: door uit te werpen die haar bestraffen.

Thetisch: door het kwade te handhaven.“⁷⁾

Alzoo sprak ds Feenstra.

Alzoo sprak ds Rietberg.

Sindsdien zwegen zij over deze in hun oogen zoo zware kerkelijke zonden.

MAAR HUN WOORD LEEFT VOORT.

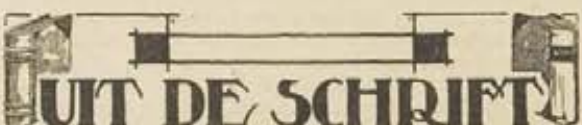
En het deed groote werking.

Het bracht in de vrijmaking vrucht voort, dertig- en zestig- en honderdvoud. C. V.

¹⁾ De Wachter, 21 April 1944.

²⁾ Idem.

³⁾ De Ware Kerk, stellingen van ds Feenstra, Ouderlingen-conferentie, Leiden, 16 November 1927.

APOSTASIE — WEGBEREIDSTER VAN DEN ANTICHRIST.

Als de afvalligen het op het hoogst zullen gebracht hebben, zal er een koning staan, stijf van aangezicht en raadselen verstaande. Dan. 8:23.

Onder vele beelden teekent ons de Schrift den komende Antichrist. Er is een galerij van antichristen; en aan 't einde daarvan staat atraks DE Antichrist, de laatste, grootste van allen. De voorloppers beheerschen een fragment van deze wereld. De laatste is Heer van heel de wereld. Zoo zijn die voorloppers meer dan typen en levende beelden van hem: ze zijn niet minder dan zijn wegbereiders. Zoo als het komen Gods in Christus zijn historie heeft, zoo ook het komen van den Satan in den Antichrist. En gelijk de Christus zijn parousie heeft, zoo ook de Antichrist (2 Thess. 2), die mensch der zonde. En beide parousies hebben haar advent; daarmee zijn de eeuwen gemoeid.

Maar Satans komen is in zijn historie door andere factoren bepaald dan dat van God.

God de Heere kan komen zonder enig hulpmiddel. Zijn komen is bepaald door niets dan zijn eigen raad. Hij komt waar niemand wil, waar niets helpt, waar alle toegangswegen zijn versperd, waar alle deuren op het nachtslot zijn geworpen. Hij komt almachtig, vrij, souverain, scheppend, straks her-scheppend. Wel neemt ook Hij zijn wegbereiders in zijn dienst; maar Hij maakt ze eerst. Hij roept de dooden, dat zij leven, de wegversperders, dat zij wegbereiders worden. Hij komt zóó in den Geest. Hij komt zóó ook in den Christus. Die is dan ook geboren uit de maagd, ontvangen van den Heiligen Geest. Zijn komen is dan ook niet afhankelijk van een florissante kerk. Het is eerder omgekeerd. Gelijk Ella op den Karmel watergangen graaft om het altaar, welks offer door vuur zal moeten verteerd worden, zóó laat God in de volheid des tijds den afval groeien, opdat geen vleesch zou roemen voor Hem, vooral geen kerkvleesch. En ook vóór Christus' wederkomst zal de afval groot zijn; veler liefde zal verkouden; en eerst tegen zulk een achtergrond, die een tot benauwens toe geïsoleerde en geslonken kerk niet breken kan, zal de groote Parousie van den Christus haar heerlijkheid bewijzen. Gods komen teekent zijn eigen geschiedenis naar de wijze van Rembrandt, die, om zijn hoofdfiguren te sterker te laten uitkomen, den achtergrond, waartegen zij te glanzen staan, te donkerder houdt.

Maar nu de Satan.....

Satan is geen God, dus ook geen tegen-God, doch slechts afvallig knecht, gevallen creatuur.

Hij kan dan ook nergens binnenkomen, tenzij er mogelijkheden zijn, die hij zelf niet scheppen kan. Zoo was 't in het paradijs reeds (de mogelijkheid van zijn komen aldaar was door God geschapen). En des te krachtiger geldt de wet van de beperktheid zijner vermogens na den val in 't paradijs.

Kan dus de Heere God de apostasie — den afval — toelaten, opdat tegen dezen achtergrond zijn majesteit te schooner strale, de Satan daarentegen heeft de apostasie noodig. Hij kan er niet buiten. Zij is conditie voor zijn parousie in den mensch der zonde.

Dat teekent Daniël. Hij geeft in ons teksthoofdstuk in eersten aanleg het beeld van koning Antiochus Epifanes, bekend tyran. Kerkvervolger (in zijn effectieven Jodenhaat), beeld van den Antichrist, en dus diens wegbereider (175-164 vóór Christus' geboorte).

Let op nu: deze Antichrist zal pas dan verschijnen, wanneer vooraf „de afvalligen het op het hoogste zullen gebracht hebben“, d.i. als zij de maat zullen hebben vol gemaakt. De afval moet tot zijn „akmé“, zijn hoogtepunt gekomen zijn. Want die afvalligen zijn weer zelf zijn wegbereiders. Alle zonde is antichristelijk; haar condensatie en concentratie en systematisering beteekent telkens weer: een antichrist. Totdat DE Antichrist verschijnt.

Hoe die afval telkens weer zich afteekenen zal, en op welke punten, dat is in elke eeuw weer een zaak apart. De grondtrekken zijn steeds dezelfde, maar de concrete historie van den afval is in elke eeuw weer een andere. In onzen tekst schijnt voor wat betreft de dagen van Antiochus Epifanes aan velen het hellenisme bedoeld te zijn: dat wil zeggen: het dwepen met de griekschheidensche cultuur, en de navolging van de griekse zeden. Waarmee uiteraard een loslaten van Jahwe, en van den verbondscultus samenging.

Maar wat vragen wij hier naar bijzonderheden? Zeker is het, dat in elke eeuw de afval zóó begint, en ook vervolgt. Hij roept de goden van de tijd om in te komen; de antichrist leeft van de apostaten van de kerk. Niet dat ze zijn naam niet vloeken. Maar ze „zeggen“ den naam van Christus niet meer; en wie de christologie prijsgeeft aan den tegenstander, die kan den naam van Christus niet meer eeren; de devaluatie nu van den gezegenden naam beteekent meteen die van den gevloekten. Daniël teekent koning Antiochus Epifanes als „stijf van aangezicht“, d.i. als brutaal in hooge mate, als een machtswellusteling, die staat voor niets. Daarnaast als „raadselen verstaande“, d.w.z. als meester in de diplomatie, man van intrigues. En het zijn juist die beide trekken, die ook de Openbaring van Johannes legt in het beeld van den Antichrist: beest uit de zee, machthebber, beest uit de aarde, werelddiplomaat, valsche profeet.

Wat ons in dezen tijd het sterkst bewegen moet, is daarom niet de atoom-energie, en niet de deze week in de pers aangekondigde mogelijkheid van het oversceinen van een wereldkrant binnen een seconde, noch de bewering, dat de temperatuur der aarde stijgende is. Het is de afval, de vermenging, de verliefdheid op alles en nog wat, als het maar vreemd is en cultuur heet. Het verlies van eigen stijl, zelf een gevolg van ontzinken aan eigen geloof, dat is de praeparatie van het Beest. Die zijge lieden, die tegen iedereen zachtzinnig zijn, behalve tegen wie op het stuk staat van hun eigen belijdenis, dat zijn de wegbereiders van den antichrist. Ook al zitten ze in een evangelisatie-deputaatschap, en al bereizen ze heel de wereld om een bisschop te zien en naast hem voor een microfoon te komen met de laatste gemeenplaatsencollectie, die oecumenische rede heet. K. S.

DE DOMINEE ZONDER KERK.

Voor enkele weken heeft op den schooldag van het instituut, gevestigd Oudestraat 6 te Kampen, één der sprekers geroemd, dat men de crisis te boven was. Doch vrijwel op hetzelfde moment verscheen in „Belijden en Belevén“ een brief van een dominee, die nog midden in de crisis zit. Ik heb het oog op den „Noodkreet“ van ds F. Slomp, vroeger te Heemse, thans als ik het wel heb als evangelisatiepredikant verbonden aan de kerk te Hoorn. U weet wel: dit is die predikant, die als illegaal werker in de oorlogsjaren bekend werd als Frits de Zwerver. En hij vraagt nu, zijn schrijven niet zonder meer in de prullemand te werpen.

Nu, daaraan denk ik niet. Want daarvoor is deze noodkreet te eerlijk, te bewogen, te tragisch ook. De Slomp zit verlegen met den nood van ons kerkelijk leven. Hij vindt het verschrikkelijk, dat de kerk die hij lief had, verscheurd is geraakt, zoodat hij aan beide kanten de liefde heeft verbeurd. En hij verwijt nu aan beide groepen, dat deze kerkstrijd verkeerd is geweest. „Men vecht, waar niet gevochten moet wor-

⁴⁾ Idem.

⁵⁾ De Heraut, 23 Jan. 1943.

⁶⁾ De Wachter, 7 April 1944.

⁷⁾ Idem.

en-God, doch
atuur.
en, tenzij er
scheppen
(de moge-
door God ge-
wet van de
al in 't pa-

den afval
tergrond zijn
daarentegen
niet buiten.
den mensch

ksthoofdstuk
g Antiochus
in zijn effec-
christ, en dus
is' geboorte).
dan verschij-
op het hoog-
de maat zul-
noet tot zijn
Want die af-
Alle zonde
concentratie
er: een anti-

tenen zal, en
eer een zaak
zelfde, maar
n elke eeuw
voor wat be-
an velen het
en: het dwe-
en de navol-
teraard een
idacultus sa-

erheden? Ze-
óó begint, en
en tijd om in
postaten van
ken. Maar ze
neer; en wie
nstander, die
eren; de de-
teekent met-
kent koning
gezicht"; d.i.
chtswelluste-
s, raadselen
lomatie, man
trekken, die
in het beeld
machthebber,
isch profeet.
wegen moet,
de deze week
an het over-
econde, noch
rde stijgende
verlieftheid
nd is en cul-
f een gevolg
e praeparatie
gen iedereen
st stuk staat
ereiders van
vangelisatie-
e wereld om
en microfoon
ecollectie, die
K. S.

VEN

ldag van het
pen, één der
boven was
been in „Be-
inee, die nog
den „Nood-
semse, thans
kant verbon-
it is die pre-
logsjaren be-
vraagt nu
rullemand te

voor is deze
isch ook. De
ons kerkelijk
de kerk die
hij aan beide
j verwijt nu
rkeerd is ge-
moet wor-

den". „Men heeft de aandacht aan de Dogmatiek ge-
wijd, maar dezelfde menschen liepen ethisch mank
aan beide beenen". Hij klaagt, dat hij zich in zijn
kerk gevoelt als een zwerver, in die kerk, waarvoor
hij in de oorlogsjaren zijn strijd had ingezet. De Duit-
schers hebben hem de kerk niet ontnomen, maar „zij,
die achterbleven en de kerk moesten bewaren". Hij
verwijt allen, die kerkelijk gestreden hebben, dat ze
hem zijn kerk hebben ontnomen, en verfoeit den pa-
pierrommel van beide kanten. Hij ziet een nieuwen
strijd komen tegen een politiek godsdienstige groep,
die nog geen naam heeft, doch die nog geraffineerder
dan het Nationaal-socialisme den aanslag zal plegen
op onze jeugd. In dat verband treft de klaagt: „O
God, ik moet vechten en ik ben mijn startpunt kwijt,
mijn geliefde kerk". En bewogen is de oproep aan
het slot: „Redt de jeugd".

Niemand heeft het recht te lachen om den moed
van dezen man. Het is een bitter ding, om predikant
te zijn zonder gemeente. Om ambtelijk verbonden te
zijn aan een kerk, terwijl je toch eigenlijk de kerk niet
meer vinden kunt. Om in het werk der evangelisatie
de afgedwaalden te zoeken, zonder in staat te zijn
hun het adres van de schaapskooi van Christus te
wijzen. De Slomp moge mijn verzekering gelooven,
dat het alleen mijn bewogenheid over zijn crisis is,
die me doet schrijven.

Doch dan zou ik hem toch graag enkele dingen wil-
len zeggen:

1. U is van oordeel, dat deze strijd niet gevoerd
had mogen worden.

Onzerzijds (denk aan het optreden van K. S.
ter synode van 1936) is nadrukkelijk gezegd, direct
in het begin: synode, die het toch niet; begin den
strijd niet, want waar zal het einde zijn, als we ker-
kelijke paarden spannen voor den wetenschappelijken
wagen? Van den anderen kant echter is in '36
gezegd: we moeten den strijd beginnen over de
leer, want de toestand is ernstiger dan in '26. Van
diezelfde zijde werd in '42 verklaard, (hoewel tal-
loozen smeekten: houd er toch mee op): we moeten
den strijd tegen de dwalingen voortzetten; we
geven als synode daarom leeruitspraken; we binden
iedereen. Van diezelfde zijde werd in '43, — toen
bezwaaarden vroegen: neem die leeruitspraken toch
terug, — verklaard: wij moeten ze handhaven,
en wij roepen de kerkeraden op om toe te zien op de
belijdenis. Toen de strijd van de zijde der
synode met uiterste felheid werd gevoerd, was
er in het najaar van 1943 een andere „zwerver",
bekend als K. S., die de synode toeriep: staak toch den
strijd; laat de besluiten maar staan, maar schort de
binding op tot na den oorlog, dan kunnen we eerst
nog eens over de kwesties praten; doch de synode
zei: wij gaan voort, K. S. was terwille van den vrede
der kerken bereid over de leergeschillen te zwijgen,
als men ondertusschen maar niemand aan de leer-
uitspraken bond; want het laatste moest onherroe-
pelijk tot een crisis leiden; doch de synode was voor
alles doof. Als de Slomp nu van oordeel is, dat de
strijd, die in de leeruitspraken werd gevoerd te-
gen een deel der broeders, uit den boeze is, geloof
ik, dat het zijn roeping was om met die broeders den
strijd tegen de binding aan die uitspraken
te voeren. De Slomp had oorspronkelijk niets tegen
de Duitschers, doch toen ze den vrede van Neder-
land verstoorden en met hun heidendom onze jeugd
vergiftigden, toen heeft hij den strijd opgevat, en niet
gezegd: hier mag niet gevochten worden.

2. U zegt: het was een strijd om de dogmatiek, en
men vergat de elischen der ethiek. Het was K. S., die
in „Looze Kalk" een woord sprak over de zede-
lijke crisis in de Geref. Kerken. Heusch, de Slomp,
U begrijpt van de vrijmaking niets, als U denkt, dat
we streden en strijden voor een bepaalde dogmatiek,
b.v. voor de binding aan de dogmatiek van Schild-
der tegenover de binding aan de dogmatiek van
Ridderbos aan den anderen kant. Als het een
kwestie was geweest van de eene dogmatiek tegen-
over de andere dogmatiek, inderdaad, dan hadden
alleen de dogmatici van professie aan den slag kun-
nen deelnemen. Dan was het voor de gewone ge-
meenteleden onmogelijk geweest te kiezen. En als die
dogmatici dan komen aandragen met Calvijn, Beza
en al die zware latijnsche folianten, dan zegt U: ik
kan tegen die knappe menschen niet op; en ik zeg het
U direct na. Zoo'n strijd is voor gewone leden en ge-
wone dominees niet te volgen.

Doch de kwestie lag anders. Een bepaalde dogma-
tiek, laat ik nu voor het gemak maar zeggen: die
van prof. Ridderbos, werd bindend opgelegd
aan allen als confessie, als uitdrukking van het
allerheiligste geloof. Die binding aan dat eene dogma-
tiekje, dat verscholen lag in „te houden voor weder-
geboren etc.", die binding was een last, die de
gemeente niet kon dragen, en de dominees evenmin;
eenvoudig omdat de kerk nooit gebonden mag wor-
den aan een bepaalde theoretische constructie. En
daarom zei K. S.: die binding deugt niet; hij streefde
toen niet voor het gezag van zijn eigen theorie,
doch tegen de binding aan eenige theorie, welke
dan ook. Hij zei: laat ons blijven bij het eenvoudige
Woord, dat we allen verstaan als gezalfde heiligen;
laat ons blijven bij de binding aan de simpele belide-
nis, die de F. Slomp met de boeren van Heemse even-
goed kan lezen als K. S. met zijn studenten in Kam-

pen. Dat was geen strijd om de dogmatiek, doch té-
gen de binding aan de dogmatiek. De strijd om één
te blijven in het dogma dat allen vereenigt moest
gevoerd worden, toen de binding aan een de kerk ver-
deélende constructie werd opgelegd.

3. Nu zegt U wel: de strijd aan beide kanten is
mis. U hebt het over kerkelijke hartstochten, die on-
zuiver zijn. Ik geloof met U, dat er onheiligh vuur
aan beide kanten kan zijn. Ik zou niet graag bewee-
ren, dat ik zelf in dezen strijd zonder zonde ben ge-
weest. Maar ik zeg er meteen bij: ondanks mijn ge-
breken in den strijd was de strijd zelf noodza-
kelijk, terwille van de kerk en haar eenheid. On-
danks alle besmetting des vleesch was de zaak,
waarvoor we streden, rechtvaardig. U weet, dat
ook in de illegaliteit heel wat „vleesch" was, doch
daarom veroordeelt U nooit de illegaliteit.

4. U klaagt: „ze" hebben me mijn kerk afgenomen.
Het heeft me ontroerd. Het was een bitter ding voor
U te moeten ontdekken, dat de kerk waarvoor U
streed, in scherven lag op het moment dat U niet
langer behoefde te zwerven. Eerst zwierf u terwil-
le van de kerk, nu gevoelt U zich zwerver van we-
ge de kerk. Het laatste is erger. Maar wie zijn die
„ze", die u uw kerk hebben afgenomen? U zegt: allen,
die gestreden hebben. Maar, de Slomp, U was er zelf
toch ook nog? Waarom liet U zich uw kerk on-
nemen? Inderdaad, daar was een synode, die ingreep
in het vrije leven ook van uw kerk; die U beval wat
ge zoudt preeken; die uw kerkeraad eenvoudig voor-
schreef wie hij op zijn kansel mocht toelaten; die aan
niemand het recht van ratificatie harer besluiten
meer toestond. Zij nam U en uw kerkeraad uw amb-
telijke macht eenvoudig af, en daarmee nam ze U
uw gemeente af. Maar U was er zelf toch ook nog?
Ik vind — en dat valt me juist op bij U! — U hierin
te passief. In de oorlogsjaren immers klaagde U
niet: „ze" nemen ons onze jongens af, — „ze", de
Duitschers. Maar U liet zich de jongens niet afne-
men, en organiseerde het verzet. En U riep velen
wakker: „ze" kunnen zeggen wat ze willen, maar wij
staan onze jongens niet af. Waarom verdedigde U uw
kerk dan niet tegen de aanslagen, die in leeruitspra-
ken en schorsingen op de eenheid ook van uw kerk
werden gedaan? In de oorlogsjaren hebt U verwoed
gestreden tegen allen, die slechts klaagden over wat
„ze" (de Duitschers) deden, maar die ondertusschen
aan de uitvoering van al die verordeningen mede-
werkten. U vind ik het zoo tragisch dat U ook slechts
klaagt over „ze", en niet handelt zooals voorheen.
Want den nood, waarover U klaagt, hebben de vrij-
gemaakte ambtsdragers allen gekend. Ik heb nim-
mer voor een dogmatiek gevochten, en van Calvijn
en de andere oude schrijvers, die U noemt, heb ik
bitter weinig gelezen, misschien wel te weinig. Doch
ik kreeg, precies als U, het gebod om niets te leeren
wat met 1942 niet volkomen in overeenstemming was,
en toen heb ik alleen maar gezegd: dat kan ik niet
volbrengen. Ik ontving, precies als U, het bevel om
Schilder en Greijdanus als openbare grove zondaars
uit te bannen, en voor hun bekeering te bidden. Toen
heb ik alleen maar gezegd: dat mag ik niet doen. Heb
ik den strijd begeerd, toen ik dat zei? Ik heb dien
verkeerden oorlog alleen maar geweigerd. En daarom
ben ik afgezet als iemand, die als trouw dienaar in
de gemeente van Christus niet meer geduld kon wor-
den. U kunt alle papierrommel van mij cadeau krij-
gen, als U de simpele feiten maar wilt zien.

5. U ziet een nieuwen strijd komen, en U is uw
startpunt kwijt. Ik zie dien strijd ook naderen, doch
geloof tevens, dat niemand de kerk als startpunt
kwijt hoeft te raken, die als herder de kerk leiden
blijft met de oude staven. De Schrift, de drie For-
mulieren en de K.O. De welbeproefde herderstaven,
waarmee de kudde bijeen blijft, en beveiligd wordt
tegen alle wolven die haar willen verstrooien. Daar-
om weiger ik die staven uit te rullen voor nieuwe, of
ze nu het jaartal 1942 of 1946 dragen; want wan-
neer is de kudde zoo verstrooid geweest als toen uw
synode dezen nieuwen staf ons in de handen drukte?
Is er binnen de kerken ooit groter chaos geweest
wat aangaat de leer, als toen zoogenaamd terwil-
le van de éénigheid der leer de formule van 1942
kwam en sindsdien vervangen werd? Ik weiger ook
de K.O. los te laten, terwille van de edicten eener
synode, die beweert aan de K.O. niet gebonden te
zijn. Waar hebt U ooit een kerkrechtelijke verwar-
ring gezien als in Uw kring, sinds art. 31 opzij werd
gezet? Ik denk aan de Friese predikanten. Zij ge-
ven bezwaarde brochures uit, en organiseren con-
ferenties van bezwaarden. Ze spreken openlijk over
het door de synode gepleegde onrecht. Ik kan hun
weg niet bewonderen. Ik meen, dat ze in kerke-
lijke vergaderingen moeten doen naar wat ze op
conferenties zeggen. Het lijkt me niet
de kerkelijke weg, dien ze op dit oogenblik gaan. Op
conferenties verwerpen ze in woorden, wat ze in de
kerk nog altijd slikken in feite. Als ds v. d. Heide
e.s. zeggen: de schorsingen zijn allemaal onrecht,
waarom werken ze dan toch nog één dag aan de
handhaving van dat onrecht mee? Waarom weigeren
ze niet op staanden voet ook maar één schorsing als
bindend te erkennen? Doch afgezien daarvan: de
Friese predikanten ageeren openlijk tegen de han-
delingen hunner synodes; de Slomp slaakt openlijk
een noodkreet over de zonden, óók van zijn synodes;

ASSOCIATIES.

„Trouw" weet wat ons Christenvolk in dezen ge-
schokten tijd — de tijd is meer geschokt dan het
volk! — noodig heeft.

Leiding!

Op 7 Mei bracht het „van onzen sportredacteur"
— we zijn toch sinds Kuyper z'n driestarren op het
Standaardbureau deponeerde wel vooruitgegaan —
een bijna lyrisch gestemd verslag van een reuze-voet-
balmatch in het stadion Feyenoord. Tolle et lege,
neem en lees: „Te lang moesten de duizenden wacht-
ten op een doelpunt. Soms was het merkwaardig stil
in deze machtige sportarena, een opmerkelijke stilte
bij een sport-evenement. Men teerde te lang op su-
blieme goals van Wilkes, die echter nog eenmaal de
harten deed trillen, toen hij een schot loste, waarbij
de bal van de paal het veld insprong. De Deensche
doelman lag languit in zijn doel, doch hij zou het
schot niet hebben kunnen keeren".

Als ik daarbij was geweest.....

Dan zou ik existentieel hebben meégeleefd.....

Ik heb dat woord uit het Gereformeerd Weekblad.
In dit verband beteekent het, dat je zóó meeleeft,
dat héél je existentie bij den bal en den doelman be-
trokken is. Als ik prof. Berkouwer tenminste goed
heb begrepen.

„In deze machtige sportarena.....".

Ik zie haar voor mij.....

Ons christenvolk als een wolk van getuigen op de
rijen.....

Ik zie andere arena's.....

Ons christenvolk binnen het amphitheater op het
veld.....

Ingenaald in schaapsvellen.....

„Sommigen hebben in schaapsvellen gewandeld.....".

Daar komen de leeuwen!

Knipperend met de oogen tegen het felle licht.

Het is merkwaardig stil in deze machtige arena.

Totdat de slachtschaapkens een lofzang aanheffen
ter eere van den Agnus Dei, het Lam Gods, dat hen
kocht.

Dan gebeurt het.

Een vervaarlijk gebrul.....

Bloed en vleesch.....

Een uur later wordt de arena schoongeveegd.....

— „Trouw tot in den dood!"

— „Ik zal u geven de kroon des levens!"

Hoe je toch zoo ineens van Feyenoord naar Rome
komt.....

Mijn leermeester in de psychologie zei, dat dat
associaties zijn.....

— Associaties.....

— Van Trouw en de moderne sportverdwazing?

Dat misschien óók..... Maar ik bedoelde eigenlijk
van Feyenoord en Rome.

— O, bedoel je dat?

— Ja, meer zal er wel niet achter zitten. Ik heb
daar wel eens meer last van.

— Mag je wel eens naar laten kijken!

— Waar?

— Bij professor Waterink!

— Maar die is toch van De Standaard?

D. E. C.

Schilder schreef indertijd alleen maar een briefje, in
geslótén enveloppe, aan de kerkeraden, waarin hij op
de dreigende gevaren wees. Weet U, wat mij nu treft?
Toen Schilder dat rustige briefje schreef en in den
kerkelijken weg bleef, kwamen Haagsche dominees
in het geweer en vroegen van de synode maatregelen
tegen dien muiter. Een simpele, kerkelijke waarschu-
wing was toen een dermate grove zonde, dat hij
geschorst werd en afgezet, en de kerken moesten om
zijn bekeering bidden. De Friese predikanten ver-
gaderen in conferentie, en verzoeken publicaties in
de bladen, en ze doen dat aan den vooravond van een
nieuwe synodesitting. Niet één der Haagsche domi-
nees sprong op de ketting om maatregelen tegen die
Friese muiter te treffen; prof. Ridderbos reageer-
de heel slappjes op hun actie in zijn krant; de sy-
node kwam bijeen, maar doet niets;
terwijl dit in haar oog een veel ernstiger revolutie
was dan waarvan men K. S. indertijd betichtte.
Maar waar zijn de schorsingsbul-
len nu? En de bidbrieven inzake
hun bekeering?

De Slomp schrijft een brief, tienmaal meer vernie-
tigend voor het beleid der synode dan die van Schild-
der; een open brief, en niet in geslótén enveloppe
zooals bij Schilder indertijd. Die brief wordt opge-
nomen in „Belijden en Beleven", hoofdredacteur als
ik mij niet vergis: prof. Groshede, de man
die indertijd oneindig fel was. En die brief wordt
overgenomen door „Eenigheid des Geloofs", onder
redactie mede van ds de Graaf, den auteur van
de vervangingsformule en moderamenlid van de sy-
node, die het vonnis over Schilder bekrachtigde. Ze

laten de Friesche predikanten hun gang gaan, ze staan aan de Slomp ruimte af in hun orgaan, doch ze handhaven de schorsing van Schilder. Het is alleen de volslagen willekeur der synodes, waaraan de Friezen en de Slomp de verlenging van hun ambtelijke positie danken. Het is nu niet ruimer in de kerken dan in 1944, doch er wordt met 'recht gesold, er wordt met twee en meer maten gemeten. Doch het is me een raadsel, hoe de genoemden het onder dit régime der rechteloosheid kunnen harden. Ze reken hun ambtelijk leven alleen bij de gratie van het geknoel. Ik begrijp niet, dat ze profiteren van de rechteloosheid, dat ze dat willen, en ondertusschen den één na den ander (ds Meijerink, ds v. d. Waal) het slachtoffer laten worden. Daarom helpt ook niet de belijdenis: zij hebben gezondigd, doch alleen maar de openlijke verzekering: wij doen aan die zonden niet langer mee. Tenslotte vraagt Christus geen noodkreten over anderen zonden, doch het belijden en laten van eigen zonden.

6. „Redt de jeugd!“ Inderdaad, ds Slomp, redt de jeugd van alle humanistische beweging onder een christelijk vernisje. Ze zullen het zwaar te verduren krijgen, en ze zullen de verleiding der leugen en het raffinement der ongerechtigheid alleen kunnen weerstaan, als we in de kerk ze opvoeden bij en tot de klare profetie en het simpele recht. Maar waarom voert U de jongelui dan in de kerk nog op bij de geraffineerde vervangingsformule van 1946, een stuk van het zuiverste synodalisme, alleen overgoten met een „berwaard“ vernisje? Waarom laat U ze dan langer leven in een klimaat, waar bijna niemand de kerkleer en het kerkrecht nog serieus neemt?

Terwille van de jeugd niet het minst worde Frits de Zwerver in de kerk weer Frits, de harder!

B. HOLWERDA.

DE KERK NA TWEE BEVRIJDINGEN.

(Wat hier volgt is de tekst eener toespraak, die ouder gewoonte door den pro-rector der Theologische Hoogeschool werd gehouden bij de sluiting van de colleges van den loopenden cursus. Aangezien ditmaal de beurt aan ondergeteekende was, zijn wij zoo vrij de toespraak hier op te nemen. K. S.)

Mijne Heeren,

Precies honderd-twee-en-dertig jaren is het geleden, dat te Waterloo de vereenigde legers van Engelsen, Pruisen en Nederlanders Napoleon begonnen te verslaan, en daarmee werden instrumenten in Gods hand, die Europa's lot voor langen tijd kwam wend. „De Hervormde Kerk“, d.w.z. het „Weekblad van den Hervormden Raad voor Kerk en Publiek“ van 14 Juni j.l. merkt op zijn frontpagina op: „Deze week valt de Herdenking van den slag bij Waterloo; als vanzelf doet dit speuren naar overeenkomst en onderscheid van ons kerkelijk leven na twee bevrijdingen“. Een hoofdartikel is dan ook aan dit onderwerp gewijd. Het is ondertekend: G. Ph. Scheers te Rotterdam-Delfshaven.

Dit artikel herinnert allereerst aan de herdenking

van de „gezegende“ kerkhervorming, zooals in 1817 ds I. J. Dermout haar poogde te leiden. Spreker was secretaris der hervormde synode, en gaf voor deze gelegenheid wat men destijds een „leerede“ noemde over 2 Tim. 1:17: „want God heeft ons niet gegeven een geest der vreesachtigheid, maar der kracht en der liefde en der gematigdheid“. Terecht legt de schrijver van het artikel den vinger bij het woord „gematigdheid“. „Zoekende naar trefwoorden voor dezen tijd“, aldus schrijver, „dringt zich 't eerst de term gematigd aan ons op. Men wilde vóór alles gematigd zijn..... Men was gematigd vooruitstrevend en gematigd orthodox..... Een even groote afschuw als van..... nieuwlichterij had men van „het dogmatismus der oude kampvechters voor Geneefse rechtzinnigheid“.

Het schijnt ons nuttig, hier terug te gaan tot den grieksch tekst. Dat het daar voorkomende woord „soophrosuné“ met het begrip „gematigdheid“ in zooveel aangeduiden zin niets te maken heeft, is ons allen duidelijk. Calvijn merkt ter plaatse op, niet, dat een stichtelijk aangekleed gebrek aan ijver de krachten tempert, maar, dat de ijver om te stichten de kracht tempereert, d.w.z. bestuurt, leidt, bestiert. Goed stuurman immers op het schip is niet hij, die tot alle stokkers altijd zegt: alle vuren temperen, doch die, om recht op 't doel af te gaan, alle vuren dienstbaar maakt aan de doelbereiking. Dewelke ditmaal is: de opbouw van de kerk.

Maar in den gedachteneyclus van de „gematigden“ uit het begin der negentiende eeuw bleef „temperen“ de eenige manier van „tempereren“. Vandaar, en nu geven we weer het woord aan „De Hervormde Kerk“, dat hun koers volkomen, d.w.z. ongetemperd, anti-dordtsch was. Dordrecht 1618—1619 was — zoo vond men — niet „bedaard“ genoeg geweest. De dordtsche zonde-waardeering was onbeheerscht; dus gold hetzelfde van de dordtsche verzoeningsleer, en Schriftbeschouwing, en christologie, en kerkregering en kerk-politiek. Typische uittaling van dezen geest, tevens van zijn zedelijk bederf, was de nieuwe proponentenformule, die sprak van de „leer, welke overeenkomstig Gods heilig Woord in de aangenomen formulieren van eenigheid is vervat“. De dubbelzinnigheid van deze formule springt in het oog; de een kon eruit lezen, aldus schrijver, dat de formulieren overeenkomstig Gods Woord zijn en daarom hoog te houden zijn; de ander, dat de belijdenis te eeren is voor zoover ze overeenkomstig Gods Woord is. Het was een directe aanslag op Dordt; niet eens „sujaviter in modo“, d.i. niet eens „zachtkens“ in de manier, maar „insidieus in modo“, listig in de „methode“, en zoo recht „fortiter in re“, d.w.z. heelemaal niet-bedaard, maar met gecamoufleerde heftigheid afgaande op een doel; dat doel was: de methodische, onprofetische afwijzing van Dordrechts profetische erfenis. Het toenmalige geslacht, hoewel het krachten zijn improductiviteit in het stuk van den kerkelijken opbouw uiteraard geneigd was tot de zooveel eigen zonden bedekkende vlucht in de herdenkingsdrift, kon het toch niet over zich verkrijgen, de Dordtsche synode, twee eeuwen na haar kerkhistorisch

en oecumenisch compareeren voor het front der kerk, te herdenken. De Schotsman, die het toch gewaagd had, een „eerezuil“ voor de dordtsche synode op te richten, werd gansch ongemodereerd eraan herinnerd, dat „het publiek“ (!) hem bezoldigde om liefde en vrede te verkondigen; en kijk, nu was hij zijn medebroeders, die niet dordtsch dachten, „uit louter moedwil“ en bepaald „kwaadaardig“, en met misbruik (!) van de vrijheid van drukpers, te lijf gegaan.

Wat „De Hervormde Kerk“ hier citeert, is maar een enkel detail uit de periode na de bevrijding van de fransche overheersching; maar het laat zich toch geheel incorporeeren in het beeld, dat prof. Deddens in enkele artikelen over diezelfde periode, vergeleken met onzen tijd, heeft geteekend in „De Reformatie“, na de bevrijding uit de duitsche tyrannie.

Geen wonder, dat we de ooren spitsen, als de auteur van gemeld artikel in het blad van den Hervormden Raad voor kerk en publiek nu zijn aandacht geeft aan de vergelijking met den toestand „der kerk“ na den franschen tijd met dien na de duitsche nazi-periode. Ziet hij overeenkomst? Of verschil? Zijn antwoord is, dat men wel gemakkelijk en vlot tusschen beide perioden een gelijkenis kan constateeren die opvallend is. Maar hij is toch van oordeel, dat men zulks slechts dan kan doen, als men zijn gevoel voor geestelijke nuanceeringen moedwillig uitschakelt. „Moedwillig“, — ook Schotsman kreeg dat woord te verduwen. Schrijver meent in gemoede betekenissenvolle verschillen tusschen beide perioden te zien, en dan zulke, die het beeld van „de“ kerk in de na-duitsche periode ten goede mogen komen. We zullen hem aanhooren en meteen vragen, of we hem kunnen bijvallen, voor wat „zijn“ kerk betreft.

Hij zegt: „in 1815 het rustige besef, dat de menschelijke rede en de goddelijke openbaring 't toch wel goed met elkaar kunnen vinden; in 1945 de sterke klemtoon op 't paradoxale karakter van het geloof“. Maar wij zien de dingen anders. Juist als we vragen: kan en wil men „Dordt“ verdragen? Wij zeggen het dan zóó: in 1815 liberalistische nivelleering van het principiele verschil tusschen orthodoxie en modernisme; en in 1945 vermomd-liberalistische, hoewel in schijn anti-liberalistische principiele nivelleering van dit verschil, onder aanwending van de categorie der principiele paradoxie.

Schrijver vervolgt: „in 1815 de betrouwbaarheid van de Bijbelschrijvers; in 1945 de overtuiging, dat daarop wel allerminst de autoriteit van het Woord Gods gegrond mag worden“. Wij stellen de dingen anders: in 1815 een schuchter vluchten in een nauwelijks geformuleerde contrastteering van „Woord Gods“ en „bijbel“, en als verlokkelijk surrogaat voor wat daarmee de belijdende kerk ontnomen was de positieve uitspraak, dat in den bijbel — o.g. de bijbelschrijvers — Gods Woord toch óók wel een of andere „gestalte“ had aangenomen; en nu in 1945 een wijsgeerig-methodologische fundeering, niet zonder hubris¹⁾ voorgedragen, van dit negatieve zoowel als van dit positieve denkresultaat, onder opheffing

¹⁾ „Hubris“ = hoogmoed.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCHETSEN

OM HET HART DER REFORMATIE, XVIII.

Het woord bevat alle beloften Gods, en het geloof neemt ze alle aan. De inhoud van het woord is Christus, de gansche Christus.....

Dr H. Bavinck.

DE DOOP VERZEGELT NIET „ONDERWERPELIJKE GENADE“.

De doop verzegelt naar Wormser's opvatting de beloften Gods. Meer niet. Minder niet. Anders niet. Door „het Sacrament des Doops“ worden „de waarheid en getrouwheid Gods in Zijne beloften, welke door het Woord geopenbaard worden, verzegeld, opdat de zondaar in zijne toenadering tot den Heere, een vasten grond van vertrouwen zal hebben“. Uitdrukkelijk verzekert Wormser, dat de doop niet iets in of van den mensch verzegelt. Deze waarheid is voor hem zoo fundamenteel, dat met het al of niet handhaven ervan het sacrament staat of valt. Het is immers de „aard“ en de „natuur“ van het sacrament, dat het niet iets verzegelt „van, maar aan dengene, die het ontvangt, en van dengene, die het geeft“. De doop, of ze aan kinderen of aan bejaarden welke niet tot de kerk behooren wordt toegediend „verzegt nooit hetgeen de mensch reeds in zichzelf bezit, maar altoos hetgeen hij in God hebben kan en heeft. En het geloof bestaat niet in een zien op het eerste, maar in een zien op het laatste.

Juist daardoor heeft de doop het karakter van een zegel en onderpand, en is hij het beginsel en de aan-

vang van de verbondsbetrekking tusschen God en den mensch, en van een leven, dat zijn grond heeft in den dood en de opstanding van CHRISTUS“.

Wormser's gedachten omtrent dit fijne puntje in de doopsleer worden heel doorzichtig als hij er op wijst, dat de leer van den doop en vooral van den kinderdoop — en dus ook de formulieren van de Gereformeerde Kerken — onverstaanbaar zijn, „tenszij men ze voorwerpelijk (objectief) en niet onderwerpelijk (subjectief) opvat“.

Wanneer Wormser dit zegt propageert hij allereerst een steriel objectivisme. Het objectivisme immers ziet en ontvangt de waarheid Gods als een „ding“, dat men aanpakken en neerleggen kan en waarmee men tenslotte doen kan wat men wil. Maar zulke opvattingen zijn Wormser totaal vreemd! Wat hij hier „voorwerp“ noemt is Gods levende, krachtige waarheid; Gods werkzame woord en belofte; het alle gedoopten totaal en radicaal aangrijpende verbond des HEEREN. Daarom kan hij schrijven: „Alleen het voorwerp des geloofs, (de waarheid), heeft een vruchtbaar makende kracht, en door haar moet het onderwerp, (de mensch), vruchtbaar gemaakt worden, wanneer zij door het geloof overgaat en ontvangen wordt in het hart“.

In heel zijn boek vecht Wormser tegen de miskenning van de zooveen genoemde realiteit. Hij heeft de zonde van het zich concentreren op „de onderwerpelijke waarheid“ diep gepeld en de ellende, welke dit kwaad met zich meebrengt met ontzetting aanschouwd! „Velen meenen — zoo waarschuwt hij met klem — dat zij geloovigen zijn, wanneer, of omdat zij gelooven mogen dat zij geloovigen zijn. Dit is in zich zelf, in het onderwerp, gelooven; terwijl wij geroepen worden te gelooven in den Drieëenigen God, het voorwerp des geloofs“.

Wanneer nu God den doop laat bedienen zet Hij een zegel op deze „voorwerpelijke waarheid“. In zijn

doop verzegelt de HEERE zijn woord, zijn belofte, kortom: het voorwerp des geloofs en nooit of te nimmer het onderwerp daarvan, den geloovenden mensch of iets in of van hem!

„De doop, het zij die aan bejaarden of aan kinderen bediend wordt, verzegelt ons dan ook nooit dat wij geloovigen zijn, maar wat wij in God hebben.

Of wij gelooven, of wij God liefhebben, wordt ons nooit door den Heer gezegd; maar de Heer verlangt dat wij het aan Hem zullen zeggen en belijden.

Hij zegt en verzegelt wat Hij voor ons wil zijn, — en wacht langmoedig op ons antwoord.

De bejaarden- en de kinderdoop zijn in dit opzigt volstrekt hetzelfde“.

Wie den doop ziet als een verzegeling van „onderwerpelijke genade“ is principieel een baptist en hij maakt den doop tot een ceremonie waar van men nooit weet of men ze mag toedienen en die bovendien alle kracht en betekenis mist!

„Indien de doop het bezit van onderwerpelijke genade verzegelde, zou men met de toediening moeten wachten tot dat onderwerpelijke genade onfeilbaar zichtbaar was.

Maar die onfeilbare zichtbaarheid zou, inzonderheid ook voor hem die den doop toedient, altoos uitblijven, omdat niemand onfeilbaar van eens anders genade staat verzekerd kan zijn.

Daarom is het gevoelen der baptisten, wanneer zij door den doop onderwerpelijke genade verzegelen en daarom alleen bejaarden doopen willen, verkeerd; vermits niemand dan de bejaarde zelf weten kan of hij genade bezit en geloof. De omstanders wachten tot dat hij het hun zegt, en nemen zijn belijdenis ter goeder trouw aan.

Wanneer hij op grond van onderwerpelijke genade zich doopen laat, ontvangt hij geen zegel van God, maar verzegelt hij zichzelf. Dat zegel zal dan

¹⁾ Bijdragen, p. 34.

²⁾ De Kinderdoop, p. 50.

³⁾ Idem, p. 49.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

VAN RULER-BARTH — MILLIOENPLAN.

Hoorn, 23 Juni 1947.

Hooggeachte Redactie,

Voor ieder onzer in Hoorn kwam het anti-miljoenplan-advies in de Rformatie van Zaterdag j.l. volkomen uit de lucht vallen. Is het mogelijk, dat nader verklaard wordt, waarom dit advies zoo plotseling verscheen? Sommigen noemen dit advies verkeerd, zeggen dat kwesties als deze geheel op de kiesvereeningen moeten worden uitgevochten, zonder zulk een dringend advies; anderen vermoeden dat hier wat achter steekt.

De argumenteering van het feit, dat tegen den steun aan het miljoenplan wordt geadviseerd, spreekt mij persoonlijk wel toe; evenwel moet ik toegeven, dat het ook mij verbaasde, dat niet eerst een voorzichtige afkeuring in de pers verscheen. Voorzover mij bekend heeft echter alleen Herr. Ned. eens iets over het miljoenplan opgemerkt. Ik hoop, dat deze procedure later nog nader verklaard zal worden.

Een tweede kwestie is, dat ik in De Rformatie las, dat de nieuwbenoemde prof. van Ruler Barthiaan was. De man is daarmee ten voeten uit geteekend. Ik heb indertijd eens onaangenaamheden met ds v. R. gehad, omdat ik hem zei, dat ik van verschillende zijden had vernomen dat hij een discipel van Barth was. Ds v. R. was ontstemd over de „gereformeerde gewoonte om ieder etiketten op te plakken, zonder onderzoek te hebben wat hij wilde“, en verklaarde o.m. dat hij van meening was dat het juist een treurig symbool was van het verval van dezen tijd, dat iemand als Barth zoo'n opgang kon maken. Hij gaf toe vroeger een tijdlang door Barth beïnvloed te zijn, maar zei daar thans geheel los van te staan. Met ds v. R.'s uitdrukkingswijze en zijn beschouwing over de betekenis van den Staat in Gods wereldplan kan ik het niet bijster vinden (ik heb nogal eens met hem van gedachten gewisseld), maar ik zie niet dadelijk, dat zijn gevoelen barthiaansch is. Hoogstens meende ik, dat het het gevoelen was van iemand, die zich van een ongereformeerde taal bedient, en daarom den luisteraar op zijn qui vive doet zijn. Voorloopig heb ik maar aangenomen dat ds v. R. „Van Ruleriaansch“ is, en nogal beïnvloed door Hoedemaker. Als buitenstaander dacht ik, dat zijn benoeming door de Herv. synode niet samenhangt met zijn barthiaansche sympathieën, maar met zijn „hoogkerkelijke“ opvattingen. Ik geef toe, dat in de dissertatie van ds v. R. Barth nogal eens aangehaald is, maar ik mis de vakbelangstelling (mogelijk omdat ik de vak kennis mis) om deze te bestudeeren. Als de Redactie echter eens duidelijk kon verklaren of en waarom ds v. R. een Barthiaan is, zou dit misschien zeer nuttig zijn. Ds v. R. heeft nogal wat aanhangers, die zeggen gereformeerd te zijn, en van Barth niets moeten hebben. De Redactie zou hen hierdoor van voorlichting kunnen dienen.

Met de meeste Hoogachting,

Uw dw.,

Dr A. J. VERBRUGH.

Naschrift. In antwoord op bovengestelde vragen:

1. Het bedoelde advies kwam niet uit de lucht vallen, want in de pers zijn reeds eerder in deze richting wenken gegeven.
2. Bedoeld advies wijst er zelf op, dat hier factoren in het spel zijn, bijv. de principiële leiding van onze jeugd, die van algemeene betekenis zijn. Zoolang onze J.V.'s en M.V.'s zich bezig houden met de studie van de beginselen der christelijke politiek, krijgen ze te maken met opvattingen als van dr I. A. Diepenhorst.
3. Er steekt niets achter bedoeld advies, maar er steekt in, wat er in staat.
4. Een voorzichtige afkeuring is toch een afkeuring; en voorts is het bedoelde advies zelf voorzichtig, wijl het waarschuwt tegen onvoorzichtigheid in het steunen van een actie waarvan de gevolgen, als ze niet te voren onder de oogen worden gezien, aan onze controle ontsnappen.
5. Prof. v. Ruler is inderdaad Barthiaan. Dat was hij al toen hij, nog student zijnde, door prof. Haitjema „gebruikt“ werd om een (overigens onder overlegging van de gronden door mij afgewezen) weerlegging te geven van door mij tegen prof. Haitjema gebruikte argumenten. Bovendien heeft het weekblad van den Hervormden Raad voor Kerk en Publiciteit nog pas er aan herinnerd, dat het juist Barth was, die van den student van Ruler destijds zeide: „houd hem in het oog“ (dit dan in prijzenden zin). Dat dr v. Ruler in zijn opvatting aangaande de theocratie zich van Barth verwijdt is natuurlijk ook ons bekend. Maar Barth wijkt ook zelf van Barth af. Het komt op de grondgedachten en grondmotieven aan. Barth zelf wijkt soms van Brunner

af, maar in zooverre Brunner weer aan die grondgedachten refereert buigt in de conclusies Barth toch weer naar Brunner over, en deze naar Barth (een voorbeeld in onze rede ter sluiting van den cursus). Invloeden van Hoedemaker zijn ongetwijfeld bij van Ruler aanwezig, maar die waren er ook bij Haitjema. Barth is begonnen te zeggen: tusschen „de wereld Gods“ en „onze wereld“ is een tegenstelling; van Ruler stelt tegenover „onze wereld“ de „toekomstige“, wat Brunner ook doet; zij verschuiven dus het probleem eenigszins, wat ook Barth min of meer doet als hij af en toe naar Brunner zwenkt; maar intusschen blijft de contrastteering tusschen „onze wereld“ en „Gods wereld“, hetgeen dan weer aan de Barthiaansche grondideeën trouw blijft. De redeneering, die blijkens bovenstaande ds v. Ruler zelf opzette lijkt erg veel op hetgeen dr Berkouwer over van Ruler opmerkte, maar beiden zijn dan ook in dezen in hun beweringen evenzeer af te wijzen.

K. S.

Amice frater.

Het is een merkwaardig en beangstigend teeken van onzen dag, dat de meest ellendige figuren, die de historie kent, weer worden opgeroepen, niet nog ter waarschuwing, maar ter verontschuldiging, zoo niet ter rechtvaardiging van vroegere en huidige gruweligheden. Letterkundigen en volksmensen bewandelen dan gelijken weg, om ons de wijsheid van den volksmond te doen vergeten, dat men zich aan een vuile paal niet schoon kan wrijven.

Zoo wordt dan een zoekende jeugd verwezen naar voorbeelden als een Stendhal en een Markies de Sade. Terwijl, als het ingeroepen kwaad nabij komt, de schrijvers zelf in wilden angst den dood zoeken.

Over Stendhal sprak ik reeds en zijn levensles: wel-lust en geweld.

De andere, niet ten onrechte met hem in één adem genoemd, is de beruchte markies de Sade; een man uit den kring van het schandelijke Fransche hof van de dagen van den regent, die volgens het getuigenis van zijn eigen moeder een zwijn was, en den zeker niet hooger staanden koning Lodewijk XV.

Die libertynsche grandseigneur uit de misschien wel zwartste periode der geschiedenis van Europa, welke mee de revolutie van 1789 voorbereidde, verleide niet alleen jonge meisjes, maar trachtte die, na zijn orgien, te vergiften. Hij werd tengevolge daarvan van de eene rechtbank naar de andere geleid, ont kwam af en toe aan een gerechte straf door persoonlijk ingrijpen van den koning, maar maakte het eindelijk zoo bont, dat hij van de eene gevangenis naar de andere werd gevoerd, en ten slotte in de Bastille terecht kwam.

Hij wordt ons geteekend als een uiterlijk voornam, innemende figuur, verleidelijk in den omgang, die achter dit scherm zijn satanischen geest verborg.

In de gevangenis gaf hij zich dan over aan de vreeslijkste fantasieën van misdaad en vernieling, die hij dan in zijn romans beschreef.

Het is goed er niet veel van te zeggen.

Hier slechts dit oordeel van den Franschen literator, Janin, die zegt: wanneer deze auteur aan het eind was gekomen van de tekening zijner monsterachtige daden, wanneer er geen laster tegen eenige kerk meer was te vinden, als er geen kind meer van de borst zijner moeder kon worden gerukt om in wilde woede te worden vermoord, geen immoreele gedachte meer uit zijn booze ziel was op te diepen, geen ding meer overbleef uit het leven, waarover hij zijn smaad kon uitgieten in hijgende wildheid, dan herstelde hij zich, betreurde het, dat hij geen illustraties bij zijn geschriften kon voegen, en betuigde lachend, dat hij nog ver beneden gebleven was bij hetgeen hij wel zou willen doen.

Zelden zeggende satan meer over een bedorven menschenhart als bij dien man.

Nu ging dit zijn tijdgenooten, die anders heel wat zagen gebeuren, te ver, en zij deinsden terug voor wat zij later noemden: sadisme.

Een woord dat op veler lippen weer was, toen wij hoorden van de gruwelen der concentratiekampen van onzen tijd.

Maar wat zien wij nu?

In het Fransche protestantsche weekblad „Reforme“ lees ik, dat een Fransch auteur over dien Sade een boek schrijft met den titel: Sade, mijn naaste.

Nu zou zulks in dezen zin bedoeld kunnen zijn, dat hij wilde zeggen: ziehier, tot hoe gróóte boosheid een mensch kan vervallen. Dit ten antwoord op de hoogmoedige taal onzer humanisten.

Maar zoo is het toch niet bedoeld.

Deze schrijver buigt zich met huivering over het leven van dien booze heen, roept zijn geest op, spreekt met hem, neemt hem de blecht af, om achter het geheim van zijn boosheid te komen.

Hij denkt aan een woord, dat wij in Openbaring 9 vs 6 vinden: „en in die dagen zullen de menschen den dood zoeken en zullen hem geenszins vinden, en

zij zullen begeeren te sterven en de dood vlucht van hen“.

Prof. Greijdanus zegt in zijn verklaring, dat er in vers 5 sprake is van sprinkhanen, die de menschen alleen mogen aanvallen en pijnigen en dat het hier niet gaat over lichamelijke krankheid en lijden door natuuronheilen, maar over geestelijke benauwing in het hart door duivelsche kwelling.

Het werk dus van helse machten, die op volledige vernietiging doelen, maar deze niet zullen kunnen volbrengen.

De menschen zijn de slachtoffers, die vreezen en vluchten.

In ons geval gaat het over de helse geesten zelve, die door menschen worden opgeroepen.

Wat is nu volgens den Franschen schrijver over de Sade als zijn naaste het geheim, dat hij, als met hem redeneerend, eindelijk ontdekt?

Wel: deze booswicht was zoo onder den indruk van den miserabelen toestand, waarin de menschheid verkeert, dat hij haar gaarne zou willen vernietigen en daartoe geen misdaad te erg zou achten, uit de begeerte — ideologie, zooals men dat thans zegt — om deze verachtelijke wereld te doen verdwijnen, opdat er plaats kóme voor een zuivere wereld.

Sade was dus als bezeten door de begeerte naar een verloren zuiverheid en daartoe ging hij het goede, dat er nog is, zooveel mogelijk bezedelen met zijn smaad.

En op de vraag, wat er dan achter deze begeerte tóch schuilt mocht, hoe een mensch tot zulke boosheid kon komen, wordt het antwoord gegeven: hier zit achter een herleving van het oude gnosticisme. Het is er misschien latent, verborgen, maar toch wezenlijk aanwezig.

Nu is dit herleven van die vreeselijke ketterij, waartegen de kerk van Christus in de eerste eeuwen na den Pinksterdag had te strijden, die satanische vermenging van verderfelijke heidensche motieven met Christelijke namen, in onzen tijd een niet te loochenen feit.

Nu het paganisme terugkeert volgt ook al zijn boosheid.

De Fransche auteur zegt: in de ziel van dien grandseigneur uit de eeuw der verlichting — de goddelooze achttiende eeuw — herleven de motieven van die oude heidensche gnostieken in sterke mate.

Het is onmogelijk dit gnostieke systeem niet te zien doorschemeren, niet herinnerd te worden aan de visioenen van een Basilides en een Valentin, ja bovendien van een Marcion.

Men beweert thans wel, dat die Marcion, van wien in onze belijdenis ook sprake is — art. 9 — als een uitermate gevaarlijk ketter, eigenlijk niet tot de gnostieken behoort. Men vormt dan allerlei fijne onderscheidingen. Het maakt geen diepen indruk, want hij was er zeker heel na-e familie van, en niet minder boos.

Welnu, de sadistische natuur schijnt zich te herinneren den staat van volkomen zuiverheid van den door Marcion genoemden „goeden god“, die met de geschapen wereld niets te maken had. De schepping was het werk van den geopenbaarden schepper-god, wreed en rechtvaardig, zelf gevallen in den strik zijner booze schepping, en nu wordt die booze god opgeroepen zijn eigen werk te vernielen. De Sade kan zich daarin zeer goed vinden en het is dus zijn bedoeling geweest, dien schepper-god van Marcion te helpen in zijn vernielingswerk, waarbij deze zelf ten onder zal gaan, opdat er alleen plaats weer zal zijn voor den goeden, ons nog vreemden god.

Nu zegt de schrijver in „Reforme“: als dit waar is, dan zagen wij dit werk der vernieling met zulk motief der zuivering verricht door de nazi's en hun bondgenooten allerwege, onder aanvoering van een sadistischen geest als Hitler.

Daar moet komen een zuiver ras, alle vermenging moet worden uitgeroeid, de joden voorop, opdat er straks alleen zou zijn het zuivere Germaansche ras van moedige, gezonde menschen, „Uebermensen“, als Nietzsche zich die dacht, de wettelozen, die voor geen misdaad terugdeinzen en alle menschelijke en goddelijke wet met vreugde overtreden.

De zuivere sterke mensch, het individu bij uitnemendheid, is dan geboren. Het wordt dan zooals de Duitsche dichter Hoelderlin het zei: door de verstoring wordt de lente geboren.

Wilde haat tegen de schepping, verachting van de conditie, waarin de menschheid verkeert, en een diabolisch verlangen naar een abstracte zuiverheid.

Moeten wij nu zulk een Sade als onzen naaste aanvaarden?

Daar zijn verschillende schrijvers, die af en toe gingen zoeken in de meest verborgen ruimten der openbare bibliotheken, om van Sade's werken te genieten, een Baudelaire en een Verlaine, en een Du Perron, om niet meer te noemen. Wie weet wat Zola en zijn naturalistische school bij hem leerde. De z.g.n. impressionisten vonden hem ook fraai.

Wetenschappelijke menschen uit de Freudiaansche school vonden hier veel materiaal. En het past bij de leer, dat de mensch maar moet kruipen door de vuilste riolen, afdalen in de diepste diepten van het zondige menschenhart, om tenslotte het licht der verlossing te vinden.

Een Dostojewsky was er niet ver vandaan.

Maar thans komt de rechtvaardiging. Een diabolische weerzin tegen den huidige toestand der menscheid, niet door haar eigen schuld, maar feitelijk door de schuld van het geschapen zijn; en wie wordt dan de schuldige?

Voorts het volkomen vernietigen van het bestaande, en het verlangen naar een zuivere wereld zonder eenigen smet en van volkomen geluk, waarbij de mensch al zijn begeerten kan vervullen; een wensch, die alle misdaad, hoe gruwelijk ook, verontschuldigt en zelfs rechtvaardigt.

Hebben wij daarvan niet reeds veel moeten beleven?

Men spreekt van ideologen en van idealisten.

Zij verschenen ook voor onze tribunaal.

Het is reeds erg genoeg.

Maar wat ons doet beven is het droef verschijnsel, dat de gnostiek opnieuw ook de christelijke kringen wordt binnengeleid, als zou zij een beteren kijk geven op de schepping dan wat Schrift en belijdenis ons leeren.

Wat ons doet beven is, dat er theologen zijn, die reeds ruimen ingang vonden in wat zich nog christelijke kerk noemt, profeten zooals zij worden aangeduid, die zich zeker niet bewust zijn van het kwaad dat zij stichten en of ernstig zouden protesteeren of in wilden angst zouden vluchten als het kwaad, dat zij zelve mee werkten, zichtbaar werd, maar die niettemin een Marcion bijvallen, zeggende, dat zij weigeren te vlag te zetten op de modderschuit dezer wereld, die, hoe boos de mensch ook werd, toch Gods wereld is en blijft.

En die, als zij van God en Christus spreken, feitelijk niets anders bedoelen dan dat „hoogere deel“ van den autonomen mensch, dat lijnrecht staat tegenover het „lagere“ — die tweespalt in den mensch — en die de verlossing hierin zien, dat dit hooger deel tot het goddelijke en zuivere terugkeert; eindelijk God en mensch weer één.

Dat is, wat men ook daartegen moge inbrengen, de kern van deze ellendige ketterijen, die men nota bene als reformatische waarheden durft aan te kondigen.

En het gevolg is datgene wat wij thans in de revoluties onzer dagen rondom ons zien gebeuren.

Is het niet, zoo werd toch gezegd, is het niet mogelijk, dat de bolsjewist, die met grimmigen haat tegen de huidige samenleving vervuld is en geen gruwel te erg vindt tot vernieling, opdat zijn ideologie, zijn droom eener zuivere wereld er komt, beter de wet Gods volbrengt dan de kerk van Christus in haar gehoorzaam volgen der Schrift?

Laat ons wel bedenken welke diepten van satan, die zoo komt als een engel des lichts, zich hier voor ons openen.

Met hartelijke groeten en heilbede.

Uw toegenegen,
MARNIX.

GEREFORMEERDE KERKEN
(Onderhoudende Art. 31 K.O.).

Beroepen te:

Nijkerk: B. Jongeling te Sappemeer.

Berkum, Alkmaar, Bergschenhoek en Noordbergum: Cand.

J. Kok te Hilversum.

Rotterdam-Feyenoord: W. W. J. van Oene te Oud-Loosdrecht.

— ADRESSEN. — ZWIJNDRECHT-GROOTE LINDT. Het adres van de kerk is voortaan bij Ds K. J. Dijkema, Bilderdijkstraat 69, Zwijsendrecht. Adres in Handboek vervalt.

— SCHEVENINGEN. Vacantiegangers, de kerkdiensten zijn des Zondags 10.30 en 5 uur in de Savornin Lohmanschool, Willem Beukelszoonplein (bij de Kanaalweg).

— EDE. Men schrijft ons: 22 Juni '47 is de Geref. Kerk (Art. 31 K.O.) alhier geïnstitueerd.

Als scriba treedt op W. O. de Graaf, Stationsweg 25. Adres diaconie: T. v. Neutigen, Dorpsstraat, Lunteren. Ede is Garnizoenskerk, adres scriba.

— NOORDBERGUM e.a. Ds Joh. de Wal is voornemens van zijn gemeente Noordbergum e.a. afscheid te nemen op Zondag 13 Juli in den middagdienst, om op Zondag 20 Juli intrede te doen te Rijnsburg, na vooraf bevestigd te zijn door Ds J. van der Schaaf van Delft.

— BUITENZORG. Blijkens ontvangen inlichtingen is alhier Zondag 8 Juni de Gereformeerde kerk geïnstitueerd. Dit geschiedde met medewerking van de Kerk van Batavia. Des morgens werd door Luit. Bouwhuis, ouderling van Batavia een preek gelezen, waarna een gemeentevergadering werd gehouden. Hier werden 2 ouderlingen en 1 diaken benoemd, die in den middagdienst, die eveneens onder leiding van denzelfden ouderling stond, in hun ambt werden bevestigd. De vervulling van het ambtswerk zal voor deze broeders bijzondere moeilijkheden meebrengen. In de eerste plaats de „vlootende“ bevolking, waaruit de leden van deze gemeente komen: Er is slechts 1 gezin, dat een vast domicilie in Buitenzorg heeft. In de tweede plaats de uitgestrektheid van de gemeente en het aantal kleine groepen, waaruit de samenleving bestaat. „Maar“, zoo vervolgt het schrijven, waaraan het bovenstaande is ontleend, „met Gods hulp

hopen wij al onze krachten te kunnen geven aan dit mooie werk. Hij heeft ons in dezen korten tijd van werken hier reeds grootelijks gezegend“. Niet alleen de leden van een onzer kerken bezoeken kerkdiensten en contactavonden, er zijn ook velen uit andere plaatsen (syn. Gereformeerden, Hervormden), die regelmatig komen. Er zijn er zelfs, die den wensch te kennen gegeven hebben te behooren tot onze kerk, omdat ze de groote laauheid voelen van de Protestantsche Kerk te Buitenzorg. Met veel vreugde wordt de komst van Ds v. d. Stoel tegemoet gezien.

Het adres van de kerk is: C. H. Arnold, Hoctulanuswoning 's Lands Plantentuin, Buitenzorg. Plaats en tijd der kerkdiensten worden in het Buitenzorgsch dagblad bekend gemaakt.

— ZENDINGSBLAD. In verband met het feit, dat de heer C. C. de Vries voor korten tijd naar Indië vertrokken is, worden alle Zendingscommissies, die nog niet geantwoord hebben op de circulaire inzake het te verschijnen Zendingsblad vriendelijk verzocht de opgave van het aantal abonné's op te sturen niet naar Nijkerk, maar naar Ds D. Vreugdenhil, Tuinstraat 1, Zwolle.

Willen alle commissies dit ten spoedigste doen?

Tevens wordt er opnieuw op attent gemaakt, dat quaestor van zendingsdeputaten is de heer Mr Dr J. Meulink, 1e Veldkampstraat 1, Enschedé. Gelden moeten gestort worden op postrekening 442338 ten name van den quaestor of bij de Twentsche Bank te Enschedé ten name van den Quaestor der Generale Kas van de Zending der Geref. Kerken (onderh. art. 31 K.O.).

— Ds G. SPIJKER. Ds Spijker schreef „aan de leden der Gereformeerde Kerk te Urk volgende brief:

Mijn besluit tot vrijmaking, genomen Zaterdag j.l., is ongetwijfeld diezelfde avond tot U doorgedrongen. Het heeft U geschokt. Dat kan ik mij levendig voorstellen. Daarom voel ik mij gedrongen mij langs deze weg tot U te richten. Ik neem aan, dat U vertrouwt, dat dit besluit door mij in heilige ernst, en na smeking om licht en wijsheid van boven genomen is.

Drie jaren lang heb ik met hart en ziel geworsteld voor de eenheid van de Gereformeerde Kerk van Urk. Ik meende, dat dit mogelijk was, daar de Kerkeraad welbewust de ambtsdragers niet heeft willen binden aan de leeruitspraken der Generale Synode, ook als ze uitspraken zich daarvan onmogelijk te kunnen conformeren. Wel drukte mij de verantwoordelijkheid voor de schorsingen en afzettingen op vele plaatsen, waar deze binding wel werd opgelegd. Maar de Kerkeraad deed toezegging op toezegging alles te zullen doen tot herstel van de betrokken scheur in de Kerken. Het bleef echter bij zeggen. Zelfs kwam de Kerkeraad en niet toe om openlijk voor dit standpunt in de Gemeente of op de meerdere vergaderingen uit te komen. Bezwaarde Broeders, die opkwamen tegen het geschonden recht, werden met 'n kluitje in het riet gestuurd, met verwijzing naar het zgn. bemiddelend standpunt. Tot daden kwam het echter niet. Dan zouden de tegenstellingen zich openbaren; en de gemeente moest rustig gehouden worden. Zo kwamen we terecht in het moeras der onwaarschijnlijkheid.

Aan deze onwaarschijnlijkheid werd ik pijnlijk ontdekt door de wijze, waarop de Kerkeraad zich in de maand Mei stelde achter de actie van de Friese predikanten. De kerkeraad moest antwoord geven op enkele ingekomen stukken en positie bepalen tegenover de vrijmaking. Hij besloot als verklaring van eigen standpunt over te nemen het vierde hoofdstuk van hun brochure „Om recht, revisie en hereeniging“. Daarin verbinden ze zich in de Kerken te zullen doen wat mogelijk is tot wegneming van de bezwaren, die hen drukken. Welke bezwaren? De concrete schuld van de synode in de kerkelijke ellende, het geschonden recht; en de vervangingsformule, die een hinderpaal is op de weg naar hereeniging. Dit stuk heeft de Kerkeraad voor zijn rekening genomen, maar met een noot. En die noot is dan, dat sommige uitdrukkingen wat scherp geformuleerd zijn, en dat zijn dan juist de genoemde uitdrukkingen. Maar dat is erg, zo neemt men het hart uit het stuk weg! Op deze wijze konden broeders, die absoluut het standpunt van de Friese predikanten afwijzen, er voor stemmen. En dat geschiedde om de lieve vrede.

Dit heeft me zo benauwt, dat ik gekomen ben tot de scherpe uitdrukkingen in mijn preek van Zondag 18 Mei. Ik moest getuigen tegen wat ik zag als de nood der Kerk. Ik moest in het gebed deze nood de Heere voorleggen. Dit heeft de Kerkeraad geroepen tot het nemen van het besluit van 23 Mei, dat U is medegedeeld op de Gemeentevergadering van Zondag 8 Juni. Ook ik heb dit besluit aanvaard. Ik wilde tot het uiterste alles proberen om de eenheid van de Kerk van Urk te bewaren. Natuurlijk, dit moest gebeuren in de weg van waarheid en recht. Ik nam in dit Kerkeraadsstuk de verwijten in mijn richting. Ik greep met beide handen aan de verklaring van de Kerkeraad, dat hij zich niet gehouden had aan de richtlijnen, gesteld door de synode ten opzichte van de behandeling der bezwaren, en van het willen steunen van de actie der Friese predikanten. Het is misschien naïef, maar mijn overtuiging was: mijn getuigenis op Zondag 18 Mei tegen de onwaarschijnlijkheid heeft geholpen. Ik zag er gebedsverhoring in. Mede van Urk uit zou er strijd gevoerd worden voor herstel van geschonden recht. Urk wil zich niet laten binden en zal eisen de opheffing der schorsing van ambtsdragers, aan wie men wel die binding heeft opgelegd.

Ik heb mij vergist. Ik heb „ja“ gezegd, en ik had „neen“ moeten zeggen. Dat betuig ik hier openlijk. Met mijn ja-woord heb ik mij opnieuw laten binden. In veel opzichten komt dit stuk mij tegemoet, en tegelijk slaat het me lam, en zet het mij een slot op de mond. De bedoeling van het stuk is metterdaad getuigenissen als op Zondag 18 Mei te voorkomen. Ik mag niet opkomen tegen de zonde, en vóór waarheid en recht. Dit heb ik niet willen zien, zelfs niet op de Gemeentevergadering. Ook deze vergadering ging ik tegemoet met een hart vol hoop. Daar zou de Gemeente precies gezegd worden welk standpunt de Kerkeraad voorstond. Toen ik bij het begin van die vergadering verklaarde: „Ik denk niet aan vrijmaking“, was het mij volkomen ernst. Ik wilde daar niet aan denken. Ik wilde mijn ideaal niet prijs geven.

Maar toen is het opnieuw begonnen. Die avond werd voor mij een grote teleurstelling. Ik miste de gemeenschap der heiligen. 't Werd voorgesteld, dat we trouw synodaal hadden geleefd. Onzusterlijk werden sprekende broeders uitgejouwd. Niet de minste moeite werd gedaan om bezwaarde broeders vast te houden. Openlijk werd verklaard, dat we eerst moesten afwachten de doorwerking van het proces der vrijmaking. Scherp werden bepaalde broeders in een kwaad daglicht gesteld. Ik kon aan het slot niet danken, alleen bidden.

En toen heb ik een moeilijke week gehad. Broeders met wie ik gesproken heb, zouden daarvan kunnen getuigen. Ik zag alweer de zonde der onwaarschijnlijkheid, die we gemeenschappelijk bedreven. De Zondag naderde waarop ik het Woord moest bedlenen en voorgaan in het gebed. Ik moest getuigen tegen de zondige toestand, waarin we verkeerden, ik moest deze nood opdragen in het gebed. Ik mocht echter niet, ik was gebonden! Maar dan zou ik niet kunnen preken en bidden. Toen heb ik gezien wat vrijmaking is: aflegging van de zonde, eenvoudige gehoorzaamheid. Ik ben niet tot een andere Kerk overgegaan, ik heb mij vrijgemaakt van de zonde van de Gereformeerde Kerken in Nederland, en van de Gereformeerde Kerk van Urk. Zulk een vrijmaking is geen scheuring, geen zonde, maar roeping van Godswege.

Broeders en zusters! Ik kan en mag U niet loslaten. Jezus Christus heeft mij hier gesteld in het ambt van Dienaar des Woords. In Zijn Naam roep ik U op eveneens te breken met de zonde van onwaarschijnlijkheid en te gaan de weg der eenvoudige gehoorzaamheid. Met een kunstmatige eenheid, waarin de Heilige Geest niet kan werken, en het geweten wordt afgestompt is de Heiland niet gediend. Hangt niet aan 'n gebouw, of aan 'n bank of stoel, want dat is beeldendienst. Komt daar, waar de Heere zijn volk vergadert tot de Dienst des Woords en der gebeden.

Urk, 18 Juni 1947.

Uw Ds G. SPIJKER.

— UITNOODIGING VOOR DE 55e CENTRALE DIACONALE CONFERENTIE DER GEREFORMEERDE KERKEN, D.V. te houden op Woensdag 16 Juli 1947, des voormiddags om 10.30 uur in „Het Tehuis“, Lutkenieuwstraat 13, te Groningen.

Dagorde:

1. Opening door den Voorzitter der Conferentie, de heer J. H. Veenkamp.

2. Notulen der 53e en 54e Conferentie.

3. Presentielijst.

4. Mededeelingen van het comité.

5. Benoeming comité-leden. Aftredend zijn de heeren Jac. Bosch Jzn. te Zwolle, J. Boverhuis te Assen, Mr A. Bremer te Rotterdam en J. H. Veenkamp te Amersfoort.

De verkiezing in deze vacatures moet plaats hebben door de Provinciale Conferenties van Gelderland-Overijssel, Drenthe, Zuid-Holland en Utrecht.

6. Benoeming leden der redactie van „DIENST“ (gedeelte der diakenen). Het comité stelt voor de aftredende redactieleden Ds G. Koenekoop, Prof. C. Veenhof en J. H. Veenkamp, opnieuw te benoemen en de redactie uit te breiden met Mr Hummelen te Groningen.

7. Benoeming adviseurs der Conferentie. Het comité stelt voor, dat ook de adviseurs periodiek aftreden, volgens een door het comité op te maken rooster.

Dit jaar, stelt het comité voor, de aftredende adviseurs Ds M. de Goede, Ds G. Koenekoop en Prof. C. Veenhof, opnieuw te benoemen.

8. Benoeming leden van het bestuur der stichting voor de oprichting en instandhouding van Tehuizen voor Rust- en Herstelbehoeftenden. Voor de aftreding zal door het stichtingsbestuur een rooster worden samengesteld. Dit jaar wordt voorgesteld, geen aftreding te doen plaats hebben.

9. Behandeling der volgende vragen en voorstellen:

Van de diaconie van Groningen:

a. Behoort het tot de taak der Diaconie, een Bureau voor Sociale Hulp te stichten, om daardoor huishoudelijke hulp te verlenen aan die gezinnen, die wel hulp kunnen betalen, doch door de tijdsomstandigheden geen hulp kunnen vinden?

b. van de Diaconie van Scheveningen:

Hoe moet de houding van onze Diaconieën zijn, ten opzichte van de steeds verder gaande overheidsbemoeiingen, zoals die onder andere blijkt uit de wet ouderdomspensioenen, consumentencrediet, enz.?

c. van de Diaconie van Zwolle:

De Diaconie der Gereformeerde Kerk te Zwolle, stelt aan de 55e Conferentie voor:

1e. een buitengewone conferentie te houden, die speciaal gewijd is aan het werk van de zusters der Gemeente, in het belang van den Diaconalen arbeid;

2e. tot deze conferentie uit te nodigen de zusters der Kerk, in het bijzonder die, die in dezen arbeid werkzaam zijn, zooals sociale verzorgsters, sociale helpsters, leden van zustercomité's, enz.

3e. het comité uit te nodigen, deze conferentie voor te bereiden en samen te roepen.

Toelichting: De Diaconie van Zwolle is van meening:

a. dat het van groot belang is, dat de zusters der Gemeente een werkzaam aandeel hebben in den Diaconalen arbeid;

b. dat het zeer gewenscht is, dat hieraan speciale aandacht wordt gewijd en

c. dat door een buitengewone conferentie voor dit werk richtlijnen kunnen worden gegeven en deze arbeid zeer zal worden bevorderd.

Op deze conferentie zou de principiële kant kunnen worden behandeld in een referaat, te houden door een persoon, die hiertoe volkomen in staat is, terwijl de praktische zijde zou kunnen worden belicht door een zuster, die in dezen arbeid werkzaam is.

10. Pauze.

11. Referaat van Prof. P. Deddens, hoogleraar aan de Theologische Hoogeschool over „De positie van de diakenen in den kerkeraad“.

12. Bespreking over dit referaat.

13. Slotwoord van Ds D. van Dijk, predikant der Gereformeerde Kerk te Groningen.

14. Sluiting.

Mededeeli

a. Logie

zoo spoedi

Groningsel

Groningen

b. Ontm

door de D.

des avond

c. Park

rijwieltbew

de Vischr

d. Maal

voor het j

f2.50 per

het gebrui

opgeven

e. Pres

tielijst, di

f. Reisk

afgevaard

g. Agen

op aanvra

mité Jac.

h. Toeg

gankelijk

voor alle

dienst der

i. Voorb

verzocht,

onze conf

lijk is, op

Het cor

onze 55e

geta bij

Groninger

conferenti

conferen

Het com

vrijmaking

goed ontv

Het cor

conferenti

Het co

Gereform

— BOI

EENIGIN

volgende

ingekome

Het Be

Vergader

stellen.

Ter be

bevorderl

volgende

„De vo

bij en de

eeniging;

De voo

uit hetge

wille van

volgende.

De Ve

heert re

wandeling

Vereenigi

op haar r

beslist o

ren der

ongedeel

heid van

gezien, is

gesproken

de verdel

ons gem

mocht ko

organisat

behande

hebben g

alle twist

te blijve

eeniging.

Dat vo

werden o

derheid.

en 5 „vr

Na ald

was er

beter zeg

goederen

van alle

wezen. A

stemmen

alissing

ceerd, ze

goederen

Het ins

dere par

Wegen, t

voor haa

meer aan

Wij ma

besprekin

in de ver

is de res

schikking

gevallen.

de uitvo

en jurid

oplegt.

Mededeelingen betreffende de regeling der Conferentie.

a. **Logies.** Zij, die logies wenschen, worden verzocht, dit zoo spoedig mogelijk op te geven aan den secretaris der Groningsche regeringscommissie den heer R. van Dam, Groningen, Nieuwe Ebbingestr. 75, (uiterlijk 10 Juli a.s.).
b. **Ontmoetingsamenkomst.** Deze wordt aangeboden door de Diaconie van Groningen, op Dinsdag 15 Juli 1947, des avonds om 8 uur in „Het Tehuis“, Lutkenieuwstr. 13.
c. **Parkeerplaats.** enz. Bij het vergadergebouw is een rijwielbepaarde plaats; automobielen kunnen parkeren op de Vischmarkt.

d. **Maaltijd.** enz. In het vergadergebouw is gelegenheid voor het gebruiken van een maaltijd, waarvan de kosten f 2.50 per persoon bedragen. Hier is ook gelegenheid voor het gebruiken van koffie of thee. (Voor maaltijd tevoren opgeven aan de regeringscommissie).

e. **Presentielijst.** Bij den ingang der zaal is een presentielijst, die door alle bezoekers moet worden geteekend.

f. **Reiskosten.** Elke Diaconie betaalt de kosten van haar afgevaardigden.

g. **Agenda.** Meerdere exemplaren van deze agenda zijn op aanvraag te verkrijgen bij den secretaris van het comité Jac. Bosch Jzn, Zwolle, Groot Weezenland 35.

h. **Toegang tot de conferentie.** De conferentie is toegankelijk voor de leden onzer kerken, in het bijzonder voor alle ambdragers en zusters, die werkzaam zijn in dienst der barmhartigheid.

i. **Voorbode der gemeente.** Alle diaconieën worden weer verzocht, om de voorbode der gemeente te vragen voor onze conferentie en onzen arbeid, die dikwijls zoo moeilijk is, op den Zondag vóór de Conferentie.

Het comité roept de broeders-diaconen hartelijk op, onze 55e conferentie, zoo eenigszins mogelijk, in grooten getale bij te wonen. Het is de tweede keer, dat wij in Groningen vergaderen, de eerste keer was in 1930. Die conferentie slaagde uitnemend, er waren toen 180 Diaconieën vertegenwoordigd. Zou dat nu ook niet kunnen? Het comité meent van zeer zeker. Groningen, waar de vrijmaking zoo gezegend heeft gewerkt, zal ons zeker goed ontvangen.

Het comité hoopt van harte, dat wij een rijk gezegende conferentie zullen hebben en bidt U Gods rijken zegen toe.

Het comité der Centrale Diaconale Conferentie der Gereformeerde Kerken:

J. H. VEENKAMP, voorzitter, Amersfoort.
JAC. BOSCH JZN, secretaris, Zwolle.
J. BOVERHUIS, penningmeester, Assen.
H. KLEIN, alg. adjunct, Groningen.
G. v. d. BEND, Amsterdam.
Mr. A. BREMER, Rotterdam.
JAC. KOSTER, Axel.
A. SCHILSTRA, Huizum, Leeuwarden.

— **BOND VAN GEREFORMEERDE MEISJESVEREENIGINGEN IN NEDERLAND.** Ons werd toegezonden volgende Toelichting op eenige bij de jaarvergadering ingekomen voorstellen.

Het Bestuur wilde n.l. de uitspraak van de Algemeene Vergadering hooren over de hierna te formuleeren voorstellen.

Ter bevordering van het rechte inzicht en alzoo ter bevordering van de juiste stemming, deed het Bestuur de volgende opmerkingen voorafgaan:

„De voorstellen betreffen de liquidatie van ons belang bij en de aanspraak die wij hadden en hebben op de Vereeniging: „De Gereformeerde Meisjesbond“.

De voorgeschiedenis is wel ongeveer bekend geworden uit hetgeen hierover is gepubliceerd; wij memoreeren terwille van het verband van dit stuk nog kortelings het volgende.

De Vereeniging „De Gereformeerde Meisjesbond“ beheert rechte als eigendommen van wat men in de wandeling noemt „de Gereformeerde Meisjesbond“. Die Vereeniging heeft alle rechten van eigendom; alles staat op haar naam; statutair wordt dus ook in die Vereeniging beslist over elke beschikking ten aanzien van de goederen der Vereeniging. Welnu, voordat de scheiding in den ongedeelten Bond en Vereeniging kwam en de mogelijkheid van uiteengaan ernstig onder het oog moest worden gezien, is in den boezem der evengenoemde Vereeniging gesproken en beslist over de vraag: hoe zal het gaan met de verdeling van de ideële en stoffelijke goederen, thans ons gemeenschappelijk bezit, straks, als er scheiding mocht komen, te distribueeren over de nieuw te vormen organisatie(s)? Het is bekend, dat wij ten aanzien van de behandeling der ideële goederen vervaagde voorstellen hebben gedaan; zij zouden worden opgeheven boven alle twisten en geschillen, om zoo, in ongerepte schoonheid te blijven, ook en vooral wanneer te eeniger tijd hereniging mogelijk zou blijken.

Dat voorstel is toen verworpen; de ideële goederen werden opgeëischt door de synodocratisch gebonden meerderheid. De verhouding in het Bestuur was: 6 „synodalen“ en 5 „vrijgemaakten“.

Na aldus die ideële goederen zich te hebben verzekerd, was er een zekere vrijgevigheid, misschien moeten wij beter zeggen mildheid, ten aanzien van de materiële goederen. De meerderheid stelde ons voor ieder de helft van alle stoffelijke goederen. Onzerzijds is dat toen afgewezen. Als wij letten op het feit, dat in dit geval een stemmenmeerderheid, hoe gering dan ook, de beslissing ten aanzien van de ideële goederen had geforceerd, zou het niet evenwichtig zijn om de stoffelijke goederen nu half om half te verdeelen.

Het initiatief tot deze verdeling lieten wij aan de andere partij over; deze kwam toen, zonder lang te overwegen, tot het voorstel om te verdeelen in twee derde voor haar en een derde voor ons; dit voorstel werd zonder meer aangenomen.

Wij moeten er nogmaals den nadruk op leggen, dat deze bespreking is gevoerd en dat deze besluiten zijn genomen in de vergadering van de evengenoemde Vereeniging, dat is de rechtspersoon, die over alle eigendommen de beschikking had. Er was dus een rechtsgeldige beslissing gevallen. Een beslissing, die, wat eventueel verder in de uitvoering ook zou worden ondervonden, in moreelen en juridischen zin toch zware verplichtingen oplegt.

Het is goed op te merken, dat tot dusver de verhoudingen in de Vereeniging voortreffelijk waren, hoezeer ook toen reeds bleek, dat haar leden in twee „partijen“ waren verdeeld.

Daarna kwam de vergadering van den Bond zelf. Rechts heeft deze over niets te beschikken, want die „bond“ zelf is niets. Hij heeft geen rechtspersoonlijkheid; hij is in juridischen zin: „lucht“. Niettemin werd het geoordeeld een goede gang van zaken te zijn om toch van de gevallen beslissingen, gelijk die boven zijn genoemd, die bondsvergadering in kennis te stellen. En na het in kennis stellen zou dan tevens een uitspraak worden gevraagd der Bondsvergadering, waaruit zou blijken, dat zij het beleid van het Bestuur goedkeurde. Een anderen inhoud mag men niet toekennen aan het in die bondsvergadering in-bespreking-geven van de besluiten, welke in de vergadering der Vereeniging waren gevallen.

Nu is ook het verloop van die bondsvergadering U wel bekend; wij hebben er in ons Orgaan reeds het een en ander van gezegd.

In die Bondsvergadering is een stemming gehouden die naar ons oordeel, daarbij in rekening brengend de reeds vooraf binnengekomen 130 „schriftelijke stemmen“, die alle „voor waren“, een meerderheid vóór het voorstel deed zien.

Evenwel: nog voordat de stemmen definitief geteld konden worden, greep een der leden der Commissie van Advies te weten Mr. Eling Visser, in. Hij achtte het oorbaar op dat oogenblik het woord te nemen. Hij werd hierin niet verhinderd door Mevrouw Jansen van Beek, die inmiddels de leiding had overgenomen. Hij heeft toen de Presidentie en de vergadering zoo beïnvloed, dat Mevrouw Jansen van Beek de reeds gehouden stemming ongelukkig verklaarde door een nieuwe stemming te doen houden.

Die tweede stemming, (moet het ons nog verwonderen, nadat zulk een ongehoorde invloed was uitgeoefend) viel anders uit dan de eerste. Hiermee stond de nieuwe presidentie en het nieuwe Bestuur op een dood spoor. Dat wil zeggen, zoo was het in hun oogen.

Naar onze meening had uitgevoerd moeten worden, wat in gemeen overleg en na behoorlijke stemming was besloten.

Maar eenmaal op den verkeerden weg gegaan, waarbij men eens genomen beslissingen negeerde, kon het nieuwe bestuur blijkbaar niet terug. Het heeft een heillooze ontwikkeling in zijn gedachtengang doen zien. Wat toch is geschied?

Alsof het ons in het geheel niet meer aanging, alsof wij dus niet waren een partij, met wie over de verdeling van wat ons gemeenschappelijk eigendom was, in volle vrijheid was, — en ook verder moest worden — gediscussieerd, werd, zonder dat wij op eenige manier waren gehoord, ons een „besluit“ medegedeeld. Dus géén overleg, maar een beslissing over ons en zonder ons, terwijl het toch ging over zaken, die OOK VAN ONS waren.

Wat dat besluit dan is? Dit, dat aan ons zou worden uitbetaald f 7.000,—, onder voorwaarde, dat wij teruggaven: 1. de schrijfmachine; 2. de boeken van de Prov. Bibl. van Groningen en Overijssel; 3. de boeken van de Bondsbibliotheek, die nog in het bezit zijn van enkele van Uw bestuursleden; 4. het notulenboek, voorafgaande aan het boek, dat Mej. A. Heukels ontvangen heeft en waarin slechts de tweede helft van de notulen van 26 en 27 Juli '45 opgenomen zijn en de aanwezige afschriften, waarin indertijd gegevens over 1927 zijn nagezien; 5. de toezegging, de overige notulenboeken en andere stukken uit het archief, zoodra ze teruggevonden worden, „ons te doen toekomen“.

Dus f 7.000,— minus de evengenoemde zaken.

Punt. Meer niet.
„Meer niet“. Dit ziet niet alleen op de geldsom zelf, het ziet ook hierop, dat van eenige toelichting geen sprake is.

Hoe men tot dit besluit is gekomen, dus ook hoe men de evengenoemde som heeft „berekend“, werd niet uiteengezet; er is niets gemotiveerd en er werd ook nadien, ondanks onzen herhaalden aandrang, geen enkele verklaring gegeven.

Dit is een van de zeer grievende dingen, dat er over ons en zonder ons beslist werd omtrent dingen die van ons zijn, terwijl bovendien, toen wij de vraag stelden eenige inlichtingen te mogen ontvangen omtrent het berekenen van deze verdeling, opdat wij zouden kunnen verstaan, dat het gedane aanbod redelijk is, en zedelijk verantwoord, ons ook dit geweigerd werd.

Het verwondert ons niet, dat het Bestuur van den synodocratisch gebonden Bond elke toelichting heeft geweigerd. Want het komt ons voor, dat een toelichting die het genoemde aanbod zedelijk verantwoord doet zijn, moeilijk is te geven.

Wat toch is het geval?
Zelfs bij een ponsd-ponsd-gewijze verdeling, dus die in zuiver rekenkundigen vorm een maatstaf van verdeling wil vinden in het aantal leden van den vroegeren en nu onzen Bond, zouden hier moeilijkheden rijzen.

Ook deze kwestie is rustig besproken in den tijd toen wij, nog behoorlijk met elkander overleggend, konden samenspreken. Maar daar komt nog iets bij, dat aan de meeste leden van beide Bonden niet zoo duidelijk zal zijn, althans niet overbekend.

Het beleid van de besturen vóór 1945 heeft ook dit oogmerk gehad: in de belegging van het bondskapitaal een zoo groote variatie en sortering te verkrijgen, dat niet alles „op één kaart“ werd gezet. Daarom is veel, een betrekkelijk groot deel, althans meer dan de helft, van het kapitaal belegd in onroerende goederen (het Bondsgebouw te Utrecht, het vacatiehuis te Wijk aan Zee, vijf woonhuizen te Utrecht). Voorts was ook gezorgd voor groote voorraden papier e.d. Verder is nog te noemen de geheele inrichting van het Bondsgebouw. Het „liquide“ (contante) geld was betrekkelijk gering. Want het is aan alle meelevende meisjes voldoende bekend hoe het Bestuur, hetwelk de leiding in handen had toen de oorlog uitbrak, een beleid heeft gevoerd dat tot doel had het liquide en dus voor den vijand gemakkelijk grijpbare geld zooveel mogelijk te doen terugvloeien naar de Gereformeerde meisjes en gezinnen, in den vorm van

ver beneden den kostprijs beschikbaar gestelde schetsen. Daardoor heeft de vijand, toen uiteindelijk ook onze Bond en de Vereenigingen werden genaast, bitter weinig van zijn gading gevonden. De schade belooft misschien enkele duizenden guldens, bestaande uit een voorraad kasgeld, dien men altijd ter beschikking moest houden. Maar groote, waardevolle deelen van het vermogen waren voor den bezetter eenvoudig niet grijpbaar, in den zin van verteerbaar. Hij kon op onroerende goederen wel tijdelijk beslag leggen, maar meenemen en verbrassen kon hij ze niet.

Wij zien nu in het licht van deze gegevens het ons gedane aanbod. Aan ons, die mede gevormd hebben het kapitaal, die meegewerkt hebben ook tot een bestuursbeleid, dat de waardevolle eigendommen achterliet en een vermogen dus, dat praktisch niet geschonden, (althans niet noemenswaardig geschonden) is door den vijand, wil men uitbetalen f 7.000,—, zegge: z-e-v-e-n d-u-i-l-d-e-n-d g-u-l-d-e-n-s. Zeg het nog eens: z-e-v-e-n d-u-i-l-d-e-n-d g-u-l-d-e-n-s.

En dan: wat voor guldens? Papieren guldens, die hoogstens de halve, misschien moeten wij zeggen een derde, van de koopkracht welke zij hadden, toen zij door de Gereformeerde Jeugd zijn bijeengebracht, hebben behouden.

Het gedane aanbod is van zeer laag gehalte.

Het zal niemand verwonderen, dat ons Bestuur met moeilijk beheerste verontwaardiging van dat aanbod kennis nam. Hoe moeilijk het ook viel, toch hebben wij een samenspreking aangevraagd aan het Bestuur van den synodocratisch gebonden Bond, opdat wij door die samenspreking inlichtingen zouden verkrijgen, die ons misschien beter zouden doen verstaan wat er eventueel nog aan goede bedoelingen ten grondslag zouden hebben kunnen liggen aan zulk een voorstel.

Maar in deze samenspreking zijn omtrent dit punt herhaalde verzoeken om inlichtingen botweg afgewezen.

Het is goed, dat onze leden weten, wat er in dezen is geschied, wanneer op ander gebied zoo vaak wordt geroepen om samensprekingen.

Als laatste poging om uit de moeilijkheden te geraken, die bijna onoplosbaar werden en die naar wij vreeden en thans opnieuw vreezen, de tusschen de synodocraten en ons ontstane verwijdering steeds groter zullen maken, hebben wij aan het andere Bestuur voorgesteld om dit geheele geschil, vanaf zijn oorsprong, ter vrije beoordeeling en beslissing te geven in handen van een commissie van arbitrage.

Tot leden van die commissie zouden gekozen moeten worden mannen, die op geen enkele wijze bij onze bonden of bij onzen kerkelijken strijd geïnteresseerd waren: dus ook: mannen, die niet tot een van onze kerkgroepen zouden behooren.

Wij drukken den desbetreffenden brief van ons aan het synodocratisch bestuur hierachter af als bijlage. — (bijlage A).

Ook deze laatste poging is op even onsympathieke wijze afgewezen als de voorgaande pogingen, die samenspraak bedoelden. Het ons laatst gezonden schrijven wordt eveneens hierachter afgedrukt. (bijlage B).

Daarin wordt over ons voorstel zelfs niet gerept.

Wij hadden gehoopt, dat dit ons voorstel zou zijn aangenomen.

Het heeft niet zoo mogen zijn.

Wij hebben de uitvoerige mededeelingen, hierboven gedaan, ook willen geven met het oogmerk, dat ieder lid van onze vrijgemaakte jeugdorganisatie en ook ieder lid van onze vrijgemaakte kerken en ieder daarbuiten, die van deze dingen moge kennis nemen, zal weten, dat onzerzijds alle pogingen zijn aangewend om te komen tot een minnelijke schikking, maar dat de andere partij zich tot niets hoogers wist te verheffen dan tot grof machtsmisbruik.

En thans zijn wij genaderd tot het formuleeren van de drie door Uw vergadering te behandelen voorstellen.

Wij hadden gehoopt U een voorstel te kunnen indienen tot arbitrage zooeven besproken. Helaas kan dit niet worden ingediend. Wij hebben nu slechts te kiezen tusschen de mogelijkheden in de voorstellen vervat.

Gij vraagt, welk advies ons Bestuur geeft.

Voordat wij een advies kunnen geven, moeten wij eerst dit vaststellen: ons Bestuur is eenparig in zijn ernstige afkeuring van het ons gedane voorstel, hetwelk wij kortweg infaam noemen.

De daaruit te trekken consequentie is ook vrij eenvoudig: ons Bestuur staat, ook eenparig, in zijn meening, dat wij het gedane aanbod zonder lang delibereren moeten afwijzen.

Wij moeten ons niet vernederen door een bedelaarsgebaar, dat de hand ophoudt voor het ontvangen van een almoes, terwijl het moest gaan om een verrekking van wat ons rechtens toekomt.

Beter arm, dan onteerd.

Dit zijn geen woorden uit een trotsch hart. Wij mogen staan in de fierheid, waarin Christus zelf zijn kinderen stelt. Wij behoeven nooit slaafs te aanvaarden, wat in een weg van onrecht en machtsmisbruik ons toegeworpen wordt.

En daarom wijzen wij met verontwaardiging af, alles wat deze fierheid krenkt en beledigt.

Wij weten dat wij met deze houding op materieel gebied alles verliezen wat vrucht was van jarenlangen ingespannen arbeid.

Maar wij staan onder open hemel.

De aanleiding tot deze geschiedenis was voor ons, een gehoorzaam willen zijn aan Gods Woord.

Nu dit voor ons uitloopt op financiële schade, mogen wij rustig en met vertrouwen het oog naar Boven slaan en vandaar alle hulp verwachten.

De Heere zal ons recht doen dagen als het licht.

Wij leggen dan dit alles voor Hem neer.

Nu weten wij, dat Hij ons de kracht wil geven tot nog intenser arbeid. Schouder aan schouder zullen wij moeten staan, om samen ons mooie Bondswerk vanaf den grond op te bouwen. Dit zal onze geheele kracht vragen en misschien wel vele offers, maar het zal ons geloof versterken en tot rijken zegen zijn voor den innerlijken bloei van onzen Bond.